

Boek-, Courant- en Handelsdrukkerij
A. REIMAN Jr.

Amsterdam-C.
Joden Breestraat 103
Telefoon 47669

No. 10 en 11   OCTOBER / NOVEMBER 1945   PRIJS 35 CENT

MAANDBLAD SPARTACUS

Inhoud:

Nederland en Indonesië tussen de
Grootmachten.

Indonesië vroeger en nu.

De politieke ontwikkeling in Indonesië.

COMMUNISTENBOND SPARTACUS

Redactie:

TJEERD WOULDSTRA

Administratie:

UITGEVERIJ „DE VLAM”
Utrechtschestraat 44
Amsterdam-C.

Abonnementsprijs:

per kwartaal f 1.05
per jaar f 4.20

Postgiro:

No. 168797
t.n.v. Uitg. „De Vlam” A'dam-C.

Nederland en Indonesië
tussen de Grootmachten.

Nederland in de smeltkroes.

Toen in Mei 1940 de Duitse legers Nederland binnenvielen, hebben zij een einde gemaakt aan de zelfstandige politiek van Nederland, zoals wij die kennen uit de tijd voordien. Nederland voerde voordien de politiek van onzijdigheid. Bij de aldoor scherper wordende tegenstellingen tussen de imperialistische grootmachten, in het bijzonder tussen Duitsland en Engeland, sloot het zich nog bij de één, noch bij den ander aan. Het probeerde neutraal te blijven in de hoop, opnieuw, evenals in de wereldoorlog van 1914—1918, buiten de directe oorlogshandelingen te blijven. Dit is niet gelukt. De reden hiervoor liggen in het feit, dat zowel de oorlogsvoering als het doel, waarvoor deze oorlog gevoerd werd, dit niet meer toelieten. Het Duitse leger kon in de strijd tegen Engeland geen gat openlaten in de kustlijnen, die zich van de Noordkaap tot de Spaanse grens uitstrekten. Het had de vliegvelden en de havens van Nederland even nodig als die van België en Frankrijk, van Denemarken en Noorwegen. Dit wat de zuiver militaire kant van de oorlogsvoering betreft.

Maar het Duitsland van 1940 was een ander land dan van 1914. Het had het gehele economische leven in Duitsland zelf, sinds 1933 onder staatscontrole gebracht, om alle beschikbare krachten voor de imperialistische wereldstrijd te mobiliseren. De totale oorlogseconomie, eerst in eigen land, en verder in elk ander dat door zijn leger werd bezet, door te voeren, dat was het directe doel, waarvoor de Duitse oorlogsmachine in beweging werd gezet.

Er is een rechte lijn in deze imperialistische politiek van Duitsland sinds 1933, die reeds duidelijk naar buiten optrad, toen de Duitse legers in 1938 Oostenrijk binnenvielen, die haar voortzetting vond toen Czecho-Slowakije in de Duitse totale economie werd ingeschakel en die, toen Polen aan de beurt was, de tweede wereldoorlog deed uitbreken. Engeland en Frankrijk, en op de achtergrond Amerika, konden niet langer toezien bij deze beangstigend snelle uitbreiding van de imperialistische macht van Duitsland en verklaarden de oorlog. Maar zij konden het verder verloop van de gebeurtenissen niet stuiten. Denemarken, Noorwegen, Nederland, België, Frankrijk en de gehele Balkan volgden. Overall werd met de Duitse oorlogsmachine de totale oorlogs-

economie gebracht, die de imperialistische macht van Duitsland in Europa deed aangroeien tot een kolos.

De gevolgen hiervan moest ook Rusland ondervinden. Het had door zijn vriendschapsverdrag van 1939 met Duitsland voordeel getrokken uit de oorlog. Het Oostelijke gedeelte van Polen, de drie Baltische staten en Bessarabië waren de prijs geweest, die Duitsland aan Rusland toestond voor zijn vriendschappelijke houding bij het uitbreken van de oorlog. In 1941 voelde Duitsland zich sterk genoeg om ook Rusland in zijn totale economie in te schakelen. De Duitse legers drongen door tot voor Leningrad en Moskou en in 1942 tot diep in de Kaukasus. Overal waar de Duitse legers verschenen, werd onmiddellijk begonnen met het inschakelen van het economische leven in de Duitse totalitaire economie, een nieuw sluitstuk in het grote imperialistische machtsapparaat van Duitsland werd ingevoegd.

De Duitse imperialistische machtsuitbreiding is voor Stalingrad tot staan gebracht. Haar legers werden steeds meer teruggeslagen en de gehele imperialistische macht van Duitsland ten slotte vernietigd. Maar daarmee zijn de toestanden niet teruggekeerd, zoals deze voor 1940 bestonden. De wereld heeft een ander aanzien gekregen, en welke plaats Nederland in de toekomst zal innemen, valt nog te bezien. Wanneer we ons met dit vraagstuk bezighouden, doen we dit natuurlijk niet om de onzijdigheidspolitiek van de vooroorlogse regering af te keuren en propaganda te maken voor een samengaan van Nederland met de grote imperialistische machten. Dat deed de N.S.B. tijdens en vóór de oorlog; zij wilde de Nederlandse bevolking overhalen om het Duitse imperialisme te helpen. In gelijke strekking schrijft tegenwoordig P. J. Schmidt (in *Je Maintiendrai*), die Nederland wil inschakelen in de imperialistische machten van het Westen. Wij hebben de overtuiging, dat welke politiek de heersende klasse in Nederland ook zal voeren, samen met welke imperialistische macht ook, deze tot voorwaarde heeft de onderdrukking van de arbeidersklasse, en leiden moet tot nieuwe geweldige botsingen tussen de imperialistische grootmachten. Er is geen fantasie voor nodig om in te zien, dat dit met de ondergang van wat men nu beschaving noemt, gelijk staat. De enige uitweg om aan deze ondergang te ontkomen, zien we alleen daarin, dat de arbeidersklasse van onderdrukte klasse tot heersende klasse wordt, om daarmee gelijk het imperialistische machtsstreven uit te bannen. De wereldverbonden arbeidersklasse bevrijd van kapitaalheerschappij, brengt de verbroedering in plaats van de beheersing der volkeren.

Wij staan vijandig tegenover de politiek van de heersende klasse, maar dat wil nog niet zeggen, dat wij geen belangstelling hebben voor de politiek die zij voert, en ook niet, dat het ons niet aangaat, welke plaats Nederland in de wereld zal innemen. Wij zijn zelfs van mening, dat men reeds een goed deel van de toekomstige ontwikkeling vooruit kan zien, als men maar voldoende

kennis neemt van de belangrijke functies, die ons land in de wereldeconomie heeft vervuld en in de toekomst zal vervullen. Wij zullen daarom de voornaamste trekken van de vroegere economische ontwikkeling van Nederland proberen bloot te leggen, want deze ontwikkeling heeft in ieder geval zijn sporen achtergelaten, en men zal er op moeten voortbouwen, ondanks het feit, dat de omstandigheden een geheel ander karakter hebben gekregen.

Nederland als in- en uitvoerland.

Nederland werd een schakel tussen het grote industriegebied van West-Duitsland en de overige wereld door zijn geografische ligging. Zijn havens en waterwegen verbonden het wereldverkeer met dit gebied. Een tweede schakel werd gevormd door de Nederlandse land- en tuinbouw. Deze had zich met het groeien van de grote industriegebieden in Engeland en West-Duitsland gespecialiseerd op de productie van voor de uitvoer belangrijke producten. De voorziening van deze twee industriegebieden met levensmiddelen, zoals zuivel, bacon, eieren, groenten enz. werd zijn taak. De derde schakel werd gevormd door het bezit van Nederlands-Indië. De productie en export van koloniale producten als thee, koffie, tabak, specerijen enz. naar alle landen van de wereld, maar voornamelijk met het opkomen van de moderne industrie de producten van onmisbare industriële grondstoffen als rubber, tin, olie, gaf aan Nederlands-Indië en daarmee ook aan Nederland zelf, een belangrijke plaats in de wereldexport. Juist omdat Nederland deze grondstoffen niet zelf verwerkte, vormde het een schakel en kon het ook een zelfstandige positie behouden.

Als een vierde belangrijke factor bij het bepalen van de positie van Nederland in de wereld is te noemen het kapitaalbezit in andere landen. Dit heeft in het verleden, zoals wij in het volgende zullen zien, een rol van betekenis voor Nederland gehad. Het is de vraag, of het onder de gewijzigde omstandigheden van vandaag ook zo zal zijn.

De economische ontwikkeling van Nederland zelf werd ten eerste door deze inschakeling in de wereldeconomie beïnvloed. Ook in Nederland begint met de 20ste eeuw de industrialisatie. Maar de grondstoffen en ook de machines moeten worden ingevoerd. In de eerste wereldoorlog werd de exploitatie van koloniën begonnen, en sindsdien geschiedt de voorziening van energie voor een groot deel door eigen productie. Nagenoeg alle andere grondstoffen voor de industrie en zelfs veevoeder en kunstmeststoffen voor de landbouw moesten worden ingevoerd. Zo werd de passieve handelsbalans een gewoon verschijnsel. In 1937/1938 bereikte het tekort op de uitvoer bijna 400 miljoen

gulden. Het invoersaldo werd vereffend door verkeersdiensten (scheepvaart, handel), bankwezen en door kapitaalinkomens uit de beleggingen in Nederlands-Indië en het buitenland.

Nederland had in het buitenland (Duitsland niet meegerekend) minsten 5 milliard gulden geïnvesteerd, waarvan 4 milliard in N.I., 2 milliard in de Verenigde Staten en 90 miljoen gulden in Brazilië. Op 10 Mei 1940 was dit voor Amerika 3044 miljoen gulden.

De lang- en kortlopende credieten op Duitsland werden geschat op ongeveer 1,5 milliard gulden, waarin deelnemingen aan N.V. en het directe bezit aan Duitse grond en gebouwen niet is inbegrepen. Hoe belangrijk echter de landbouw en de kapitaaldienst was, toch bestond de uitvoer van Nederland voor 25 uit industrie-producten, waarmee de helft van de invoer werd betaald. De industriële productie vormde dus de belangrijkste grondslag voor de invoer van de ontbrekende grondstoffen en levensmiddelen, alsmede voor de niet zelf geproduceerde industrie-producten.

Dat de industrie inderdaad belangrijker is, blijkt uit de verdeling van het volksinkomen over verschillende takken van bedrijf in 1938.

Landbouw	600 mill. gld.
Industrie	1500 " "
Handel en verkeer	1200 " "

In de landbouw werken	675.000
.. de industrie werken	1.333.000
.. jacht en visserij	15.000
.. handel en verkeer	805.000
.. overige beroepen	675.000

3.500.000 tot. bev. 8.729.000

De betekenis van Nederl. Indië voor Nederland.

De betekenis van Indië bestaat hierin, dat het grondstoffen en levensmiddelen naar Nederland uitvoert, maar vooral een grote uitvoer heeft naar andere landen.

De betekenis voor Nederland kunnen we samenvatten in de volgende drie punten:

1. Doordat Indië andere landen met grondstoffen verzorgde, bestond op deze landen een uitgebreid handels- en scheepvaartverkeer, dat vooral in Nederlandse handen lag.

2. Dit bracht in Nederland veel werk en winst, maar de winsten, die men uit de handel en scheepvaart in Indië maakte,

vloeiden voor een zeer belangrijk deel naar Nederland. Daardoor werd Nederland een belangrijk centrum voor de geldhandel.

3. Verder was Indië belangrijk voor de grote beleggingen van Nederlands kapitaal.

De voornaamste waren van de N.I. uitvoer hadden in 1937 een waarde, zoals uit het volgende lijstje blijkt.

	mill. gld.	in % van de werelduitvoer
Rubber	296.6	38
Olie	164.8	6
Tin	84.1	19
Copra	62.6	41
Palmolie	26.1	39
Suiker	50.2	12
Kapok	7.4	70
Kinabast	6.6	90

Wat de winsten betreft, die in N.I. behaald zijn, valt op te merken, dat vóór de crisis de winsten van de grootkapitalistische bedrijven ongeveer 400 mill. gld. per jaar bedroegen bij een geschat geïnvesteerd kapitaal van ongeveer $3\frac{1}{4}$ milliard gld. Deze winsten liepen sedert de crisis terug door de dalende prijzen en dalende afzet.

Door het optreden en ingrijpen van de regering, met wier hulp verschillende internationale en nationale kartels tot stand kwamen, wist men echter langzaam maar zeker de winsten weer tot een „behoorlijke” hoogte te brengen.

Voor het Nederlandse kapitaal waren de in N.I. gemaakte winsten van het grootste belang. Zij legden de grondslag voor de grote kapitaal-beleggingen, die men in 1935 op ongeveer 4 milliard schatte. Deze bestonden volgens de zelfde gegevens uit ongeveer 1 milliard leningen aan de N.I. regering (dat was ongeveer 80 % van de gehele staatsschuld) en ongeveer 3 milliard gulden in de private industrie. Arthur Keller schatte toendertijd in het tijdschrift „Far Eastern Survey” het particuliere Nederlandse kapitaalbezit in N.I. met inbegrip van het Chinese kapitaal aldaar belegd, op 2634 mill. gld. Dit getal sluit de investeringen van Nederl. maatschappijen, die in het moederland hun zetel hebben en in Indië door filialen of andere vertegenwoordigers werkzaam zijn, uit. Evenzo zijn ook de beleggingen van de N.I. regering in spoorwegen en publieke bedrijven, alsmede in de tinwinning hierin niet begrepen. De financiëring van de tinwinning geschiedde oorspronkelijk feitelijk door in het moederland ondergebrachte leningen. Het bezit van Nederland aan zulke beleggingen, wordt op $\frac{3}{4}$ van het nog ontbrekende bedrag van 1 milliard leningen aan de N.I. regering en 80 miljoen andere openbare diensten becijferd.

Het totaal kapitaal in de olie- en rubber ondernemingen belegd, werd op ongeveer 1 milliard gulden geschat.

Belangrijk is verder het volgende. Men heeft berekend, dat de beleggingen in Indië ongeveer 23% van het gehele Nederlandse volksvermogen uitmaakten. De naar Nederland overgemaakte winsten bedroegen in 1935 ongeveer 85 miljoen en in 1938 157 mill.

Naast deze inkomsten had Nederland nog andere voordelen, die met het bezit van de koloniën samenhangen. Zo b.v. de transitohandel op Duitsland en de Skandinavische landen, alsmede het scheepvaartverkeer van Nederland op N.I. en op derde landen, dat ook in Nederlandse handen lag. Het grootste deel van de inkomsten van het Nederlandse zeevaartverkeer, dat in 1938 op 153 mill. werd geschat, is hoofdzakelijk aan het verkeer met en voor N.I. te danken. Verder werd uit N.I. in 1938 rond 60 mill. gulden aan pensioenen, lonen en salarissen enz. naar Nederland overgemaakt. Daarbij komen nog de lonen en winsten uit de uitvoer naar N.I., uit bank- en verzekeringsmaatschappijen. Volgens dezelfde Keller werden alle directe en indirecte met het bezit van N.I. samenhangende deviezeninkomsten op gemiddeld 320 mill. gulden geschat.

Tegenover deze inkomsten stonden geen goederenleveranties aan Nederlands O. Indië. Ze gingen naar Nederland en werden daar verder verdeeld onder de „derde personen”.

Indië tussen de grootmachten.

Door de verscherpte concurrentie op de wereldmarkt werden de N.I. ondernemers genoodzaakt, en ook de Nederlandse ondernemers, die in N.I. hun kapitaal hadden geïnvesteerd, de Indische producten **direct** te sturen naar die klanten, die de goederen kochten. Vroeger gingen de goederen eerst naar Nederland en was Nederland zo tot een belangrijke wereldmarkt voor bepaalde stapelproducten geworden. De verdeling der goederen over de wereld wordt echter door de genoemde oorzaken steeds meer en meer naar N.I. verlegd. (Hoewel dit voor tabak en tin nog niet het geval was.) Reeds in 1938 zeide de voorzitter van de handelskamer te Amsterdam, de heer H. Crone, dat deze tussenhhandel voor Nederland steeds moeilijker zou worden, en dat daarom de opdracht voor Nederland hierin bestond, haar betrekkingen met de koloniën inniger te maken door productie-ondernemingen in Indië, kapitaalbeleggingen en goederenuitvoer. Het zal echter zeer de vraag zijn of het Nederlandse kapitaal in staat zal zijn de concurrentie op het gebied van de kapitaal-goederenimport in Indië met andere landen op te nemen.

Juist omdat de ontwikkeling zo gaat, dat N.I. steeds meer een zelfstandig industriegebied zal worden en Nederland zal moeten uitschakelen voor de tussenhhandel, betekent dit dat de onder-

nemingen in Indië op eigen benen komen te staan. De enige, die dit proces zou kunnen remmen, maar niet tegen houden, is de Nederlandse regering, die als directe belangenvertegenwoordigster van de Nederlandse ondernemersklasse optreedt. Maar het buitenlands kapitaal controleert Nederland bij de „opbouw” en daarom zal men genoodzaakt zijn, aan dit buitenlandse kapitaal toe te geven. Men zou zich kunnen afvragen, waarom Nederland niet evenals Engeland een soort Ottawa-systeem invoert. Dit kan echter niet door de industriële gesteldheid en daarmee het opnemingsvermogen van Nederland zelf. In 1937 en 1938 ging gemiddeld slechts 20% van de N.I. uitvoer naar Nederland en 88% naar andere landen. Vandaar dat N.I. wel gedwongen is, goederen uit deze andere landen als betaling te ontvangen. Wel had N.I. reeds sedert 1936 een contigenteringspolitiek gevoerd, maar die richtte zich hoofdzakelijk tegen Japan, omdat Japan meer in N.I. invoerde, waardoor o.a. de uitvoer van Nederland naar N.I. ten zeerste werd belemmerd.

Japan is nu uitgeschakeld en zal de eerste tijd uitgeschakeld blijven. De uitvoer van N.I. naar Japan valt dus weg. Dat is niet onwelkom, omdat de grondstoffen uit N.I. beter gebruikt kunnen worden om kapitaalgoederen te kopen uit Amerika dan goedkope katoentjes uit Japan.

Dit betekent een grotere afhankelijkheid aan de buitenlandse grootmachten wat betreft Indië's afzet. Want weliswaar mag dit over belangrijke grondstoffen beschikken, daar staat tegenover dat de opbouw zich zeer snel moet voltrekken teneinde niet achter te komen, waarbij nog gevoegd kan worden dat de politieke en militaire machtsmiddelen van de grootmachten een hartig woordje meespreken om de afhankelijkheid van goedkope grondstoffen te verminderen.

Dat Amerika veel belangstelling voor N.I. had, blijkt o.a. uit de stijgende invoer van de V.S. naar Indië. De Japanse invoer in N.I. bedroeg in 1934 ongeveer 32%. In 1938 was dit nog rond 15%. In 1934 was de invoer van de V.S. 6% en steeg in 1938 tot ongeveer 12.5%. Uit deze cijfers blijkt wel dat de belangstelling van de V.S. voor N.I. groeiende was.

Nu Japan uitgeschakeld is, zal deze tendens zich dan ook onverbiddelijk doorzetten.

Daarbij komt dat in N.I. de regering het niet alleen maar voor het zeggen zal hebben, maar ook zeer sterk zal moeten rekening houden met de buitenlandse kapitaalbeleggingen. Zo hebben Engeland en Amerika zeer grote belangen in N.I.. Het Engelse kapitaal is vooral belegd in de rubber- en olieindustrie. Voor de rubber wordt voor het Engelse kapitaal 450 mil. opgegeven en voor het Nederl. kapitaal hetzelfde bedrag. Maar ook in de olieproductie is Engeland zeer sterk vertegenwoordigd. Zo behoren de meeste olievelden op Sumatra, waarop ongeveer 2/3 van de gehele N.I. olie-winning plaats vindt, aan de B.P.M., wier kapitaal

voor 40% in het bezit is van het Shell-concern. Het Amerikaanse kapitaal is vooral in de olie belegd; 25% van de olie-winning in N.I. komt voor rekening van de Standard Oil Trust. Deze heeft ook op Sumatra de grootste olieraffinaderij van N.I. en een kleinere op Java.

Het perspectief.

Zowel Nederland als Indië hebben voor hun opbouw Amerika nodig. Alleen met dit verschil, dat N.I. inderdaad de industriële potentie bezit, goederen te verkopen om daarvoor goederen te ontvangen. Dit houdt, door alle redenen in het voorgaande reeds uiteengezet, tegelijkertijd in, dat de V.S. onderhandelingen aanknopen met de N.I. ondernemers. Echter, is het voor de opbouw van het Nederl. kapitaalbezit nodig, dat een brede winststroom uit Indië naar Nederland vloeit, hetgeen tot voorwaarde heeft, dat de Nederlandse en Indische productie op elkaar worden afgestemd. Dit stuit natuurlijk op het verzet van het Amerikaanse grootkapitaal, en het zal hierin een gereede aanleiding zoeken, de zelfstandigheid van Indonesië te ondersteunen, zolang dit niet een dusdanig karakter aanneemt, waarmee het zelf moeilijkheden kan krijgen. De politiek van de Nederlandse regering zal er echter op gericht zijn, de band juist sterker te maken. Dat de Amerikaanse bourgeoisie hierbij op de duur zal winnen indien de Nederlandse bourgeoisie op haar stuk blijft staan, is wel zeker. Daarom zal de Nederlandse regering dan ook aan de Amerikaanse kapitalisten op allerlei gebieden faciliteiten toestaan. Van welk karakter deze op het moment zijn, is nog niet te overzien, maar het zal de moeite waard zijn, deze ontwikkeling in het oog te houden.

Nederland staat na de tweede wereldoorlog voor een geheel veranderde situatie. Alle drie elementen, waarmee het voor de oorlog met de overige wereld was verbonden, zijn zo goed als verdwenen. Het West-Duitse industriegebied heeft door de oorlog en de bewuste afbraakpolitiek der overwinnende landen zijn betekenis voor de wereld verloren. Daarmee vervalt ook de functie van Nederland, het door zijn transitoverkeer met de overige wereld te verbinden. Hetzelfde geldt ook, voor de voorziening van dit industriegebied met landbouwproducten. Het kan niet meer plaats vinden, en er komen dus ook geen industriegoederen meer vandaan, om in de behoeften van de Nederlandse industrie en het verbruik te voorzien. Niet veel beter staat het met de export van deze Nederlandse producten naar Engeland. Reeds vóór de oorlog trachtte Engeland deze behoeften uit de Dominions in te voeren; tijdens de oorlog was men daarop geheel (en voor een deel uit Amerika) aangewezen, en het is zeer de vraag, of men daarvan in de toekomst afstand zal doen.

Wat N.I. aangaat, zal nog moeten worden uitgemaakt of de

beoogde Rijkseenheid kan worden verwerkelijkt, en daarmee een nieuw verband met de overige wereld kan worden gelegd. Dat zal niet alleen daarvan afhangen, of het Nederlandse gezag in N.I. kan worden hersteld, maar ook zoals reeds in het vorige is aangeduid, hoe Nederland als geheel zich in het Amerikaanse en het Engelse imperialistische machtsstreven kan inschakelen. Duidelijk is wel, dat de zelfstandige politiek van Nederland ook op dit gebied tot het verleden behoort. Het moet zich aansluiten en inschakelen bij de machtspolitiek van de grote Westerse mogendheden, waarvan het in elk opzicht afhankelijk is.

De plaats van Nederland in de wereld wordt bepaald door de functie, die het Nederlandse kapitaal vervult. Deze functie droeg het karakter van een zij dan betrekkelijke „zelfstandigheid”, zolang de kapitaalbezitters vrij konden ageren, zolang er nog een vrije markt bestond en de bezitters werkelijk over hun kapitaal konden beschikken. Hierin is reeds vóór den oorlog een verandering gekomen. Over het in Duitsland belegde kapitaal konden de Nederlandse bezitters reeds vanaf 1931 niet meer beschikken. Sinds de deviezenwetten van Duitsland en de aldoor meer doorgevoerde staatscontrole op het bedrijfsleven zijn deze kapitalen „bevroren”. En het is niet in te zien hoe ze ooit weer kunnen ontdooien. Dit is niet het enige voorbeeld in de geschiedenis. Over het, vóór de eerste wereldoorlog in Rusland belegde kapitaal verloren de buitenlandse bezitters de beschikking, toen uit de Russische revolutie van 1917 een staatsmacht voortkwam, die het buitenlandse bezit niet erkende. Het is aan te nemen, dat na de tweede Wereldoorlog deze voorbeelden, zij het dan in andere vormen, overal nagevolgd zullen worden, omdat de overwonnen staten niet kunnen betalen en indien zij zouden betalen, dit pas over zeer lange tijd zal plaatsvinden. Dit is een reden te meer voor het feit, dat de staat in alle landen van de wereld het economische leven onder zijn controle moet brengen, om de huidige moeilijkheden te overwinnen. Of en in welke omvang de kapitaalbezitters beschikken kunnen over het kapitaal, dat zij in het buitenland hadden belegd, en over de winsten en renten hiervan, zal afhangen van de staatsmacht van die landen, waarin het was belegd. Zover dus zulke beleggingen bron van inkomsten waren voor Nederland, is de vroegere betrekkelijke zelfstandigheid verloren gegaan.

Hetzelfde geldt voor de functie van het Nederlandse kapitaal, waar het door zijn productie of het verkeer in de wereldeconomie was ingeschakeld. Een vrije markt bestond feitelijk vóór de oorlog niet meer. Men was gebonden aan een heel stelsel van in- en uitvoer beperkingen, opgeschroefde invoerrechten, contingenteringen enz., die alle door de verschillende landen werden toegepast, om in de crisis de eigen productie te bevorderen en de buitenlandse concurrentie te weren. Men was daardoor bij de export van goederen of in het internationale verkeer voornamelijk van het regeringsingrijpen in de andere landen afhankelijk, met het gevolg,

dat ook het Nederlandse kapitaal steun moest zoeken bij de eigen staatsmacht. De vroegere economische functie van het Nederlandse kapitaal werd zo meer en meer teruggedrongen op de macht, die de Nederlandse staat nog naar buiten kan ontwikkelen. Uit den aard der zaak kon deze macht niet groot zijn, zoals in 1940 ook is gebleken.

De toestand is voor het Nederlandse kapitaal in 1945 meer dan verontrustend. Daarbij komt nog, dat het gehele economische apparaat volledig ontredderd uit de oorlog is gekomen. Alleen met behulp van het buitenlandse kapitaal kan het apparaat hersteld worden. Feitelijk komt hiervoor alleen het Amerikaanse kapitaal in aanmerking, want dit alleen beschikt over de benodigde grondstoffen, machineriën enz., die op crediet geleverd kunnen worden. Er is van regeringszijde een bedrag genoemd van 12 tot 15 milliard gulden, een kapitaalsom, die zelfs door de grootste kapitaalconcerns niet meer kan worden opgebracht. Dit is een zaak, die alleen nog door het economisch geheel, vertegenwoordigd door de staatsmacht, kan worden afgehandeld. De bezittende klasse van Nederland heeft hieruit de consequentie getrokken. De plan-economie wordt doorgevoerd, de staat scheidt een grote overkoepelende organisatie van het kapitaalbezit, en zal aard, omvang en richting van de productie in al zijn geledingen bepalen. Hoe dat zal lukken en welke nieuwe plaats dit zo georganiseerde kapitalistische bedrijfsleven van Nederland in de wereldeconomie zal innemen, is nog niet geheel te overzien. Alleen kan gezegd worden, dat men bezig is de voorwaarden te scheppen voor het verkrijgen van de grote credieten, die nodig zijn om weer een plaats in de wereldeconomie in te nemen. Daartoe behoort in de eerste plaats staatscontrole op het bedrijfsleven, en zeker de blijvende beschikking door de staat over het kapitaal, dat door buitenlandse credieten in Nederland zal worden belegd. Want dit kapitaal zal alleen dan te verkrijgen zijn, als hun bezitters de overtuiging hebben dat het, zij het dan over de omweg van de Nederlandse staat, te hunner beschikking blijft. De garantie hiervoor biedt alleen die kapitaalsorganisatie, die de volledige controle op het gehele bedrijfsleven heeft: die de door de staat geleide economie. Het spreekt vanzelf, dat dan niet van een zelfstandige, maar veeleer van een afhankelijke positie van het Nederlandse kapitaal kan worden gesproken. Nederland wordt in de toekomst een verlengstuk van de grote Westerse kapitaalmachten. Een zelfstandige plaats tussen de grote machten is niet meer te handhaven, omdat alle voorwaarden daartoe ontbreken. Het wordt ingeschakeld in de machtspolitiek der grote Westerse mogendheden, die op de handhaving en uitbreiding van hun bezit is gericht, met het inzicht, dat het tegelijkertijd meegesleurd wordt in de nieuwe tegenstellingen, die zich tussen de grootmachten met angstige snelheid ontwikkelen.

De hiervoor geschetste ontwikkeling zal voor de arbeidersklasse zowel in Nederland als in Indonesië belangrijke gevolgen hebben.

We zullen ons in dit artikel beperken tot de Nederlandsche arbeidersklasse. In het volgend artikel krijgen we nog gelegenheid om over de Indonesische volksmassa's te spreken. Doordat, zoals uiteengezet, de belangrijke inkomsten, die vroeger het invoersaldo vereffenden, nu wegvallen, zal de invoer, die nu nog veel groter zal zijn en veel dringender dan voorheen, voor de volle 100% moeten worden gedekt. De minister Ir. Vos heeft dit in een radio-rede zo geformuleerd. Daarbij komen dan nog de extra-renten, die voor de verleende credieten zullen moeten worden opgebracht. Was Nederland vóór de oorlog een belangrijk rentetrekend land, nu, na de oorlog, zal het de bevolking in deze landen aan de lijve voelbaar worden, wat het zeggen wil, aan de grote imperialistische machten schatplichtig te zijn. Deze extra belasting zal het Nederlandse proletariaat (en zullen de Indonesische werkende massa's) om te beginnen hebben op te brengen.

Het feit echter, dat de Nederlandse industrie nu nog veel meer op de uitvoer zal zijn aangewezen dan ooit voorheen, heeft voor de werkende bevolking onder deze kapitalistische verhoudingen fatale gevolgen. De Nederlandse industrie zal immers niet alleen veel moeten produceren. Dit staat natuurlijk voorop. Want hoe meer er geproduceerd wordt en hoe sneller de uitgevoerde goederen zijn gemaakt, des te hoger is de totale winst, die de heersende klasse toevalt. Echter de uitgevoerde producten moeten niet alleen veel in aantal zijn en snel kunnen worden gefabriceerd. Voorwaarde is ook, dat de goederen kunnen concurreren tegen het buitenland. Dat wil zeggen, dat het gehavende Nederlandse productie-apparaat moet concurreren tegen het machtig ontwikkelde buitenlandse industrieapparaat, dat echter op haar beurt ook weer expansie zoekt voor de afzet van haar artikelen. De strijd, die het Nederlandse kapitaal in de toekomst zal moeten voeren, zal dan ook in haar volle zwaarte op de arbeidersklasse neerkomen, hetgeen ons tot de gevolgtrekking brengt, dat in Nederland, zodra de productie en de afzet der goederen begint, een verscherpte klassenstrijd te wachten staat.

Doordat de opbouw in Nederland alleen mogelijk is bij een volle 100% dekking der invoer, zal de Nederlandse productie dan ook het karakter krijgen van een uitvoer-productie. Dit betekent, dat de levensmiddelen-productie in Nederland meer dan voorheen op het buitenland zal worden gericht. Voor het Nederlandse proletariaat zal dit betekenen, dat het zal hongerlijden te midden van de overvloed.

Het feit echter, dat het Nederlandse kapitaal moet concurreren tegen het buitenland, betekent echter niet, dat het met *déze* landen in direct wapenconflict zal komen. Ten eerste is het zo, dat de Nederlandse invoer in andere landen slechts voor zoveel kan worden toegelaten, voorzover dit met het door de bourgeoisie toegelaten levenspeil van de werkende massa's in de andere landen in overeenstemming is. Nederland zal dus niet maar raak kunnen

produceren. Ten tweede zullen de buitenlandse kapitaalmachten niet toelaten dat Nederlandse producten zo maar zullen worden ingevoerd, al zijn de Nederlandse prijzen lager, dan de in het buitenland geldende. Dezelfde moeilijkheid waarmee de Nederlandse industrie te kampen heeft, nml. dat het uitvoeren moet, bestaat ook voor de andere landen. Ook zij staan voor de noodzaak hun eigen industrie te beschermen. Uit deze twee redenen is wel af te leiden, dat de tegenstellingen tussen de verschillende kapitaalsgroepen belangrijk genoeg zal zijn, maar daaruit kan nog niet worden geconcludeerd, dat tussen hen ook direct of op langere termijn de oorlog moet uitbreken. Veelmeer moeten we de gewapende tegenstellingen zoeken tussen de geallieerden en Rusland. Uit de tegenstellingen die daaruit groeien en de mogelijkheden, die dit voor de geallieerde kapitaalsgroepen biedt, komt de noodzaak voort van een gewapend conflict, waarbij Nederland als een kolonie-bezittend land (ten minste tot op heden) zich bij de imperialistische mogendheden van Amerika en Engeland zal aansluiten.

Daarom zal het voortdurend moeten verder bewapenen. Maar ook omdat het onder de dirigenten van het kapitalistisch productieproces zo is, dat men slechts zoveel te zeggen heeft, als men aan militaire macht kan ontwikkelen, die echter zeker tegenwoordig een goed en modern functionerende industrie en de beschikking over grondstoffen-gebieden tot voorwaarde heeft. Daardoor zal de arbeidersklasse nog veel meer dan ooit voorheen ook deze bewapeningslast moeten dragen.

Maar daarbij olijft het nog niet. De tegenstellingen die tussen de imperialistische machten groeien, verhogen de druk op de bevolkingen, waardoor de tegenstand en het verzet groeit. Het wordt daarom voor het kapitalisme noodzakelijk niet alleen buitenlandse strijdkrachten, maar ook binnenlandse strijdkrachten te onderhouden.

Naast verhoogde uitbuiting om de export mogelijk te maken, om de renten te betalen, om de bewapening op peil te houden, en de binnenlandse strijdkrachten te verzorgen, heeft het proletariaat nog het veelkoppig monster van de staatsbureaucratie te onderhouden. Het wordt een ondragelijke last, en de periode die we tegemoet gaan, zal in het teken staan van de omverwerping van deze orde.

Indonesië vroeger en nu.

Inleiding.

In het voorgaande artikel hebben we de positie van Nederland en Indonesië tussen de grootmachten behandeld. We zullen thans binnen de ruimte die hiervoor beschikbaar is, de ontwikkeling van Indonesië van vroeger tot nu nader bekijken. Het is nodig dit te doen, om een beter inzicht te krijgen in de huidige verhoudingen.

A. We zullen ons daarbij beperken tot die productie-takken en die delen der bevolking, die direct of indirect in de kapitalistische wijze van produceren zijn betrokken. Naast de kapitalistische productie-wijze immers vindt men in Indië verscheidene vormen van primitieve en feodale productie.

De verschillende grondslagen, waarop wordt geproduceerd, bestaan soms naast elkaar, maar zijn ook weer elders geheel verstrengeld. Maar in dit geheel breidt de kapitalistische wijze van produceren zich voortdurend ten koste der beide anderen uit en werd daarin ondersteund door de Nederlandse staat, die met alle middelen, die ze hiervoor gebruikte, zich in niets onderscheidde van welke imperialistische koloniale mogendheid ook.

Ze is daar tot het laatst toe mee voortgegaan, zoals ze er vroeger mee is begonnen.

Na een vóór-periode aan het eind van de 16de eeuw, waarin verschillende handelshuizen (compagnieën genaamd) elkaar de handel op Ned. Indië beconcurrerden, concentreerde het oud-Hollands koopmanskapitaal zich in 1602 tot de „Verenigde Oost-Indische Compagnie“, die het monopolie van de handel op Indië verkreeg.

Om de economische invloed van de O.I.C. in Indië uit te breiden, werd spoedig door de Republiek met politieke machtsmiddelen geholpen, om het verzet van de Indische vorsten en de opstanden der bevolking tegen de beestachtige uitplundering en leegmoording neer te slaan. Het handelsmonopolie immers „moest door de onzen“ (d.i. de Hollandse bourgeoisie. Red. Spartacus.) worden verworven en was het eenmaal verkregen, dan werd zonder bedenking elk middel toegepast, dat voor zijn handhaving dienstig was. Voor de belangen der bevolking voelden onze machthebbers bitter weinig; de Mohammedanen en Heidenen waren in het oog der Christenen minderwaardig; naar de opvattingen van die tijd vormden zij — men bezigde graag bijbelse uitdrukkingen —

een „verkeerd en verdraaid” geslacht, dat, wanneer het de Compagnie weerstreefde, desnoods vernietiging verdiende”. (1)

De uitbuiting van de Inlandse bevolking door de O.I.C. (naast de productie voor eigen behoeften, voor de vorst en zijn vazallen, moest de Javaanse dessa-bevolking ook nog extra voor de compagnie werken) werd, nadat deze Compagnie eind 18de eeuw had opgehouden te bestaan, in het begin van de 19de eeuw afgelost door het zgn. Cultuur-stelsel. In 1830 werd van den Bosch naar Java gestuurd, om de uitplundering der Javaanse landbouwende bevolking zodanig te organiseren, dat de tekorten der Nederlandse en Indische schatkist omgezet zouden worden in „baeten”. Deze van den Bosch, die vroeger reeds gouverneur van Nederlands Guyana in Z. Amerika was geweest, (waar de slaven-arbeid de grondslag der productie vormde) trok de lijn der O.I.C. consequent door, en eiste eveneens van de bevolking „verplichte contingenten”, herendiensten en omzetting van rijstland in cultuurgrond, waarop voor de Europese markt geschikte producten zouden moeten worden verbouwd.

Terwijl van 1830-1836 reeds voor een waarde van 18 miljoen gulden uit Ned. Indië werd geroofd, bedroeg dit voor het gehele tijdperk van het zgn. „Cultuur-stelsel” ongeveer 900 miljoen gulden.

Met hoeveel willekeur in het leven der inlanders werd ingegrepen, wordt verteld door een gewezen inspecteur van de cultures. In een residentie werd de bevolking verplicht miljoenen koffiebomen te planten in kalkachtige, volstrekt onvruchtbare gronden. Nadat men $\pm$ 2000 planters daar 5 jaar lang had laten werken (waarvan een gedeelte 28 mijlen moest afleggen om in de aanplantingen te komen) heeft men van al deze tuinen slechts 3 picol koffie geoogst, waardoor f 36.— oftewel 1/1000 cent per man en per dag werd „verloond”. En daarnaast moesten nog de herendiensten worden verricht. De herendiensten voor het gouvernement, in de regel onbetaald, werden geëist voor de aanleg en het onderhoud van wegen, bruggen, waterleidingen, dammen, sluisen, kanalen, vestingwerken; voor de bouw van woningen voor Europese en inlandse ambtenaren, pasang-grahan's (rustplaatsen voor rondreizende ambtenaren) en poststations; voor het bezorgen van brieven en pakketten in de binnenlanden, het overbrengen van gevangenen, het bewaken van openbare gebouwen en woningen van ambtenaren, het snijden van gras voor gouvernements-postpaarden en het leveren en onderhouden van zgn. vrijmans-paarden, om aan het gouvernement de werkelijk vereiste uitgaven voor de postpaardendienst te besparen; voor het vervoeren van de aanzienlijke hoeveelheden koperen duiten, die tot afbetaling van de landrente werden ontvangen en het leveren van de daarvoor benodigde karren en trekdieren. De herendiensten werden in één woord geëist, om te voorzien in alle mogelijke behoeften van het gouvernement en zijn dienaren, ja, ze werden niet zelden gevorderd

om de grillen, de ijdelheid, de lusten en de eerezucht der ambtenaren bot te vieren”. (2)

Het is in deze tijd, dat de assistent-resident Douwes Dekker, die in 1856 in Lebak zijn ambt aanvaardde, daar vreselijke toestanden aantreft, die aanleiding gaven tot het verschijnen van zijn beroemd boek, de „Max Havelaar”.

En op deze periode wijst Fr. Engels in een brief aan Bebel van 18 Januari 1874, waarin hij de toestand op Java onder dit cultuurstelsel tekent: „Wanneer ge een model van staatsocialisme wilt bestuderen, dan Java. Daar heeft de Nederlandse regering de gehele productie op de grondslag van de oude communistische dorpsgemeente zo mooi socialistisch georganiseerd en de verkoop van de producten zo goed in eigen handen genomen, dat er, behalve ongeveer 100 miljoen mark aan salarissen voor het beambtenapparaat en voor het leger, nog een zuivere winst van 70 miljoen mark jaarlijks afvalt voor de betaling van rente aan de ongelukkige Nederlandse bezitters van staatspapieren. Daarbij is Bismarck nog maar een kind”. (3)

Dit stelsel van georganiseerde staatsuitbuiting werd afgelost door de „nieuwe” koloniale politiek, die met de wet van 1870 min of meer haar beslag kreeg. Het Nederlandse kapitaal kreeg de gelegenheid kapitaal in Nederland te investeren en goederen aldaar af te zetten. De mogelijkheid werd voor het particuliere kapitaal geopend de grond in langdurige erfpacht te krijgen (75 jaar) of in huurpacht voor de tijd van 30 jaar. Ook werd de suikerwet aangenomen, waardoor dit product dat tot die tijd onder de dwangcultures viel, voor het Europese kapitaal werd vrijgegeven.

De 20 jaren na de aanneming van de agrarische wet waren echter geen voorspoedige jaren. Uit de geschiedenis van de conjunctuurbewegingen van het kapitaal weten we, dat het een periode was van grote depressie. Van een vooruitgang zowel wat de winsten als wat de sociale gesteldheid van de bevolking betreft was dan ook geen sprake. De uitplundering werd dan ook op dezelfde wijze voortgezet. Van de droom die sommigen hadden, Indië tot een rijk afzetgebied te maken, bleef dan ook niet veel over.

Zowel de uitbuiting onder het Cultuurstelsel, als onder de „nieuwe” koloniale politiek had de bevolking dermate leeggeplunderd, dat bij een belangrijk deel van de Nederlandse bourgeoisie verzet kwam tegen deze ongeremde verrijking. De intellectuelen, die de woordvoerders waren van deze richting, richtten zich in een reeks geschriften tegen de onmenselijke toestanden. Wij herinneren aan van Deventer's „Een eereschuld”, geschreven in 1899, en aan zijn „Overzicht van de economische toestand” in 1904 en aan Van Vollenhove's „De Indonesiër en zijn grond”, dat echter pas na de wereldoorlog verscheen.

De groep, die deze intellectuelen vertegenwoordigen, is dat gedeelte der bourgeoisie, dat belang heeft bij de afzet van industrie-

producten. Daarvoor is nodig dat deze bevolking een grotere „koopkracht” krijgt, hetgeen dus tot voorwaarde heeft, betere arbeidsvoorwaarden en een betere schoolopleiding en gezondheidszorg. De bevolking moet interesse krijgen aan het werk zelf, en moet dan ook volgens deze „school” langzaam aan „opgevoed” worden tot zelfbestuur. Maar wat in werkelijkheid de bedoeling is, is Indië tot een groot afzetgebied te maken en Indië zodanig te ontginnen, dat een brede stroom van kapitaalinvesteringen naar Indië kan toe gaan.

De „open-deur” politiek.

Na de periode van het Cultuurstelsel nemen de beleggingen van het Europese kapitaal dan ook toe en daarmee de productie en de uitvoer, eerst van landbouw-gewassen en daarna van minerale grondstoffen.

Zo waren de kapitaal-beleggingen aan Sumatra's Oostkust en op Java (in duizenden guldens):

Oorsprong	Sumatra's Oostkust			Java
	1913	1924	1929	1929
Nederlands	109.567	242.056	360.752	1.118.089
Brits	56.631	80.338	124.726	142.085
Amerikaans	17.160	40.750	53.035	—
Frans-Belgisch	17.723	48.368	72.578	35.992
Overigen	5.073	27.210	31.158	36.248
Totaal	206.154	438.722	642.249	1.332.414

De kapitaal-beleggingen in 1929 in Zuid-Sumatra bedroegen in totaal 90.443.000 gulden, terwijl het totaal kapitaal in Ned. Indië belegd in het groot-cultuur-bedrijf op 2½-3 milliard gulden wordt geschat, waarvan ongeveer een derde Amerikaans en Engels kapitaal is. (4)

Deze kapitaalinvestering vond vooral plaats in de rubber, tabak oliepalmen, thee, vezels, klapper, koffie, suiker en kina. Eind 1928 bedroegen de exporten uit Ned. Indië voor:

Rubber	35 %	van de wereldexport
Suiker	11 %	„ „ „
Koffie	8 %	„ „ „
Thee	17 %	„ „ „
Kina	93 %	„ „ „
Klapperproducten	30 %	„ „ „
Cocablad	58 %	„ „ „
Kapok	79 %	„ „ „
Peper	70 %	„ „ „

Verder wordt nog naast producten als sisal- en andere hennep en maïs ook uitgevoerd bauxiet, tin (20 % van de wereld-tin-productie) en olie (3de uitvoerland der wereld).

Nederlands-Indië is vóór alles een uitvoerland van grondstoffen, nl. landbouwgewassen en minerale grondstoffen. Uitvoer van industrie-producten is er praktisch niet.

Tegenover de uitvoer van grondstoffen bestaat een invoer vooral van industrie-producten.

1. garens, manufacturen, goederen-mode artikelen.
2. voedings- en genotmiddelen.
3. machines, werktuigen, instrumenten en wapens.
4. chemische producten, artsenijen enz.
5. metalen producten.
6. vaartuigen en toebehoren.

De waarde der uitgevoerde goederen is veel groter dan de waarde der ingevoerde goederen. Ned.-Indië heeft dus een actief handelsbalans-saldo (heeft dus op het buitenland te vorderen).

Actieve handelsbalans-saldi in:

1885	49.600.000
1905	95.900.000
1913	177.520.000
1929	390.900.000

Uit deze handelsbalans-saldi wordt de handelspolitiek der „open deur”, die het Ned. Indische kapitaal tot vóór 1929 volgde, duidelijk. Een eigen industrie, die het de nodige industrie-eindproducten zou leveren, bezat het niet. Daarvoor moest het op de wereldmarkt zijn en wel bij de goedkoopste leveranciers.

Maar ook voor de afzet der grondstoffen was het op de wereldmarkt aangewezen. Daar vond het de kopers en verkocht op de

hem voordeligste condities. Op deze wijze was Ned. Indië een voorbeeld geworden hoe „liberale politiek”, (lees: de vrije beweging der kapitalen) tot grote voordelen voor de ondernemersklasse voerde.

De crisis van 1929 zou echter ook in Ned. Indië het liberale kapitalisme vernietigen door de verandering die in de beweging der kapitalen na de crisis ontstond.

De crisis van 1929.

Doordat Ned. Indië een (typisch koloniaal) grondstoffen-uitvoerend land is, is het zeer conjunctuur-gevoelig. Was de uitvoer in 1928 (zonder goud en zilver, postpakketten, passagiersgoederen en scheepsgebruik) 1577 miljoen gulden, in 1935 was dit 451 miljoen. De invoer bedroeg in 1928 982 miljoen gulden en in 1935 274 miljoen gulden. Het actieve handelsbalans-saldo daalde dus van 1928, toen het 595 miljoen gulden bedroeg, op 177 miljoen gulden in 1935.

Deze daling is ten dele toe te schrijven aan een kleiner worden van de hoeveelheid goederen, die werd uitgevoerd, maar was in nog sterkere mate het gevolg van de enorme prijsdaling. Het „Indisch Verslag” (6) geeft enige gegevens omtrent deze daling, die we hier in de vorm van index-cijfers weergeven. D.w.z. we berekenen de prijs in 1934 van een partij, die in 1929 f 100.— opbracht.

Index-cijfers van de prijzen van een aantal belangrijke uitvoerartikelen voor het jaar 1934. (1929=100).

Tin	68	Koffie	29
Rubber	37	Thee	60
Sisal	26	Witte peper	25
Suiker	42		

Bij deze prijsdaling moet dan nog in het oog worden gehouden, dat de import-prijzen niet zo sterk en in het begin langzamer daalden dan de grondstoffen-prijzen, wat dus een verslechtering van de ruilvoet tengevolge had en voor de Nederlandse en Ned. Indische bezittersklasse in zijn geheel een extra nadeel vormde.

Vanaf 1932 ongeveer werden voor de meeste uitvoerproducten productiebeperkingen vastgesteld, die moesten dienen om de prijsval tegen te gaan. Deze beperkingen vormden een onderdeel van de internationale overeenkomsten, die tussen de verschillende landen werden aangegaan om de uitwerkingen van de crisis zoveel mogelijk te beperken. Deze nieuwe politiek van de regering moest natuurlijk leiden tot ingrijpende maatregelen t.a.v. de binnenlandse economie.

De crisis-saneringsmaatregelen.

Natuurlijk stond bovenaan de „traditionele” crisis-saneringspolitiek. Men begon met bezuiniging op de bedrijfs-exploitatie, verlaging van de kostprijzen, met stopzetting van de uitbreiding der bedrijven. De lonen der Europeanen werden in sommige gevallen met 50 à 60% verlaagd, die der inlanders soms wel met à 80 %.

Maar al spoedig bleek het de Indische kapitaalbezitters en hun algemene vertegenwoordigster de Ned. Ind. Regering, dat meer maatregelen genomen moesten worden om de rentabiliteit der kapitalen te herstellen.

In het voorgaande wezen we er reeds op, dat verschillende exportgewassen voortgebracht worden door plantages, werkend met Europees kapitaal en door de Inlandse bevolking.

Door de crisis daalden de prijzen en om dit tegen te gaan, gingen de verschillende landen over tot een verdeling (beperking) van het aandeel, dat elk land in de wereldproductie zou hebben. Het eerste doel dat de betrokken landen zich stelden was, de crisis-verliezen af te wentelen op de ruggen der inlandse verbouwers, werkend voor de uitvoer. Als voorbeeld zullen we hier de rubber-productie nemen.

In 1934 gingen de Ned. Ind. en de Nederlandse Regering er toe over, om in Indië de organisatorische maatregelen te nemen, om uitvoering te geven aan de restrictie, die met de andere regeringen was overeengekomen.

Hierbij werden twee stelsels ingevoerd:

1. Het zgn. „individuele stelsel” voor de ondernemingsrubber.
2. Het zgn. „Bijzondere Uitvoerrecht” (B.U.R.) voor de bevolkingsrubber.

Door dit onderscheid tussen ondernemings- en bevolk.- rubber, bevoordeelde de regering het eerste, door het Europees en Amerikaans kapitaal de volle verkoopwaarde per kg. rubber te laten. Zo werd de ondernemer 73 cent per kg „gegund”, terwijl de inlander niet meer dan het zgn. basispeil ontving, dat oorspronkelijk 20 cent was, later 14 cent, een prijs, die nog 2 cent lager lag dan de laagste prijs in 1932.

Het prijsverschil tussen beiden demonstreert zich hierin, dat in zijn mildste vorm de ondernemer 30 cent en de rubberboer 20 cent per kg ontving. In de ergste vorm waren de prijzen resp. 73 en 14 cent.

Van deze 14 cent moest de rubberboer nog 5% „gewoon” uitvoerrecht betalen, maar dan niet over de hoeveelheid rubber tegen een prijs van 14 cent, maar over de volle marktwaarde (dus over 14 cent plus het hem onthouden bedrag B.U.R.). Maar nog waren

de rubberboeren niet genoeg belast. De rubberboeren nl. brachten ook zgn. natte rubber aan de markt. Zij nu moesten ook het B.U.R. betalen over een kg **natte** rubber, dus over rubber en water!

Al deze belastingen, dus het verschil tussen de volle marktwaarde min het B.U.R. (benevens de andere „gewone” belastingen) ging naar de Ned. Ind. schatkist. Op deze wijze kwam de Ned. Ind. Regering in 2½ jaar tijds in bezit van 85 miljoen gulden, een bedrag dus, dat de inlandse boeren direct werd ontfond.

Uit het bovenstaande kan dus niet worden afgeleid, dat de rubberboeren ongeveer een prijs van 14 cent per kg ontvingen. Integendeel. Een 40 % natte rubber had een theoretische waarde van 9.5 cent. Daar gingen nog van af: 5 % fiscaal uitvoerrecht, 3 % voor administratie der oogst-vergunningen, 1 cent vervoerskosten en nog eens 1½ cent voor de tussenhandelaar. In Bengkalis kon zo de prijs in December 1935 zelfs tot 2 cent per kg dalen.

Door al deze maatregelen was de opbrengst der bevolkingsrubber bij lange niet rendabel en de regering verkreeg hiermee precies wat ze wilde, nl. belangrijke stopzetting der tap en gehele stopzetting in de belangrijkste rubbercentra van de afdeling Bengkalis. Zo werd bereikt wat de regering nastreefde, nl.: „den ondernemer te vrijwaren voor vernietiging van zijn kapitaal en hem een behoorlijke, zo mogelijk een mooie winst te verzekeren.” (7)

Hier voltrekt zich, wat zich in de kapitalistische maatschappij altijd voltrekt en wel in het bijzonder, wanneer in een crisis ook de sterkste kapitalen in hun bestaan worden bedreigd. De zwakkere kapitalen worden ten gunste van de sterkere of vernietigd of opgeslorpt.

„.....Het gaat hierbij om een verschil, dat overal ter wereld voorkomt, bij elk artikel, waarbij men tegenover elkaar heeft staan een georganiseerde productie en een in het geheel niet georganiseerde productie. Altijd zal in zulke gevallen de georganiseerde (hier zou de schrijver moeten bijvoegen: de kapitalistisch georganiseerde) productie een betere en voordeliger plaats innemen dan de niet georganiseerde (hier moest hij zeggen: niet kapitalistisch georganiseerde) productie. Daaraan valt niet te ontkomen.” (7)

De regering, die in 2½ jaar tijds 85 miljoen gulden inde, was zeer goed voor de inlanders, zeer „goed”. Zij sprong op de bres om haar te „helpen”. Zij, zo schrijft van Suchtelen, „wierp duizenden toe voor mondkost, maar ging rustig door, langer dan een jaar nog, met maandelijks honderd duizenden aan de bevolking te onthouden”. De regering was gelijk „de man, die de bevolking een fooi toewierp uit haar eigen geld.”

De uitgemergelde rubberboeren kwamen in verzet, maar het waren uitzichtloze relletjes. De gouverneur van Suchtelen, die deze relletjes van dichtbij meemaakte, zou „liever van „rotjes en malcontenten” spreken”. Ook de Nederlandse Regering zeide in een Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer gericht: „Van een

spontaan massa-optreden als symptoom van een door nooddrift tot feitelijkheden gedrongen bevolking is dan ook niets gebleken.”

Mocht er dan ook in werkelijkheid van een massaoptreden geen sprake zijn, wel is er te spreken van een **massa-eitende, massa-uit hongering en massa-leed**, al zei de minister van koloniën 4 Maart 1938 in de tweede Kamer: „honger wordt er in Nederl. Indië onder Nederlandse vlag niet geleden”. In Soengei Salari, Soengei Apit, en in Telok Batil immers ging de bevolking tot plundering over. „Daar is het grimmige ernst geweest: daar werd een Chinese handelaar bloedend verwond, toen hij zijn eigendom verdedigde”. Verder waren er „rotjes van malcontenten” in Miskoem, Kelapa Pati, Api Api, Boekit Batoe enz. Daar liepen honderden te hoop voor de woning van de assistent-resident te Benkalis met de vraag hun honger te stillen. Verder in Senepalan, Tapong Kanan en Tapong Kiri, waar de bevolking van honger haar zaad-padi opat. In Bengkalis was de bevolking „vaal van verregaande ondervoeding”.

En nu weten we alleen nog maar iets van wat zich afspeelde op Sumatra's oostkust. Van de andere delen van Indië zijn geen „bijzonderheden” gemeld, voor zover ons bekend.

Wat zich hier voltrok voor de rubber geschiedde ook voor andere landbouwgewassen, waar inlandse verbouw naast ondernemingsproductie voorkomt. Het algemene is altijd, dat de sterke Europees-Amerikaanse kapitaal-organisaties de crisisverliezen afschreven op de inlandse boeren. Deze methode van „crisisoverwinning” is ook niet nieuw; ze is „liberaal”. Het is „vrijheid” van het sterkere kapitaal het zwakkere te verslaan, desnoods te vernietigen.

Ordering in Ned. Indië.

Door de geweldige prijsdaling van de landbouwgewassen, werden zulke verliezen geleden, dat vele ondernemingen in Ned. Indië, Voor- en Achter-Indië, Ceylon enz. met ondergang werden bedreigd. Door een reeks van productie- afzet- en prijsafspraken, die door de verschillende betrokken regeringen werden gecontroleerd, werd getracht een nieuwe rentabiliteitsbasis voor deze ondernemingen te verkrijgen. Een dergelijke regeringscontrole op de productie, uitvoer en prijshandhaving der goederen vereist niet alleen dat daarvoor de nodige wetten worden gemaakt, maar ook en vooral, dat vele regeringsorganen met een zeer grote mate van uitvoerende macht worden bekleed. Deze mate van machtsuitoefening is voor de verschillende takken van bedrijf min of meer verscheiden en is afhankelijk van de toestand waarin een bedrijfstak door de crisis is geraakt.

Door deze crisis is een toestand ontstaan, die afwijkt van de

periode van voor 1929. Toen trachtte elk bedrijf van elk land (voor zover ze niet reeds tot grotere trusts en kartels onderling verbonden waren) het product op de wereldmarkt te verkopen in „vrije” concurrentie. De winsten der ondernemingen werden dus verkregen langs de weg van vrije beweging van het kapitaal. Op deze wijze regelde het kapitalistische bedrijfsleven zichzelf, d.w.z. vormde zich op de grondslag der maatschappelijk gemiddelde productiviteit van de arbeid, in verband met vraag en aanbod, een wereldmarktprijs.

Als na 1929 de rentabiliteit van het kapitaal zodanig daalt, dat niet alleen de zwakste, maar hele bedrijfstakken met ondergang worden bedreigd, indien deze ondernemingen zich nog verder zouden uitputten langs de weg van vrije concurrentie, dan blijft er voor deze kapitalen geen andere weg over, dan via „in den beginne” productiebeperking en regeling van afzetmarkten, te komen tot vastzetting van prijzen. Het handelsverkeer, of m.a.w. de goederenbeweging, voltrekt zich op deze wijze dus niet meer langs „vrije” weg, maar langs de weg van overeenkomsten, die in wezen niets anders doen dan de gemeenschappelijke winstbelangen der verschillende kapitalen, zoals deze door de crisis van 1929 zijn gegroeid, tot uitdrukking brengen.

Bij de geweldig uitgebreide controle, die voor de uitvoering van deze overeenkomsten nodig is, vinden de verschillende kapitalen in principe het apparaat, daarvoor nodig, in hun algemene vertegenwoordiger, de Staat, die geheel op een dergelijke administratieve functie is ingericht en tegelijkertijd over de machtsmiddelen beschikt om de overeenkomsten dwangmatig door te zetten. Dit staatsingrijpen strekte zich uit over de gehele productie. Wij zullen hier alleen de maatregelen betreffende de rijst nagaan.

G. In 1933 kwam de Ned. Indische Regering met een ordonantie tot tijdelijke beperking van de rijst-invoer. Door de dalende buitenlandse rijstprijzen kwamen er in Java geweldige hoeveelheden rijst aan de markt; tegelijkertijd werd in deze tijd veel suikergrond in rijst-grond omgezet, zodat zich grote hoeveelheden ongekochte rijst opstapelden, waardoor de prijzen nog meer daalden. De regering greep toen in door middel van controle van de invoer, waardoor zij de Ned. Ind. rijstmarkt vrijwel los van de wereldmarkt maakte. Het gevolg hiervan was een „stabiel” prijspeil, of anders gezegd, de miljoenen ontzettend verarmde Javanen, waarvoor rijst het hoofdvoedsel was, konden het nu alleen tegen „stabiele”, d.w.z. verhoogde prijzen kopen. Het ingrijpen van de regering op de rijst-cultuur krijgt verklarende betekenis, als we in het oog houden, dat de dalende prijzen oorzaak waren, dat de landbouwers de afbetalingen aan verschillende dessa-banken niet zouden kunnen doen. Door de hogere prijzen, die nu de tanis zouden ontvangen (opgebracht door de verarmde bevolking) konden de banken worden betaald. Het zgn. „Volkscredietwezen” te beschermen, was een der oorzaken van het ingrijpen van de regering op dit gebied.

Vele maatregelen hebben in het algemeen betrekking op de uitvoer en op de productie. Maar ook op het gebied van de invoer en de distributie kwam een zeer sterk staatsingrijpen. De directe aanleiding hiertoe kwam uit Japan en door de veranderde structuur van de Ned. Ind. handel op verschillende landen na de crisis.

Dit blijkt o.a. uit de textiel-invoer. De katoenen textiel-producten zijn de belangrijkste invoerproducten van Ned. Ind.

Invoer in Ned. Indië (1929).

Manufacturen-garens	23.7 % v. d. tot. invoer.
Eetwaren en dranken	12.3 % „ „ „ „
Machines en werktuigen	9.7 % „ „ „ „
Gepelde rijst	9.9 % „ „ „ „
IJzer en staalwaren	8.4 % „ „ „ „
Sigaren, sigaretten, tabak	3.6 % „ „ „ „
Kunstmest	2.4 % „ „ „ „
Overige invoeren	30.0 % „ „ „ „

De katoenen textiel-goederen werden voor de crisis (in 1928), hoofdzakelijk ingevoerd door Nederland met 26.2 % van de waarde, Engeland 28.6 % en Japan met 25.9 %. In 1934 daarentegen was de invoer van Engeland en Nederland samen met 3% gedaald en van Japan met 51 % toegenomen. (13)

Tegelijkertijd was het passief handelsbalans-saldo voor Ned. Indië (met Japan) van 1928 van 36 mill. gulden, aangegroeid tot 73 mill. gulden in 1934. (Zoals we dus zien had Ned. Indië in betrekking tot Japan reeds vóór de crisis een passief handelsbalans-saldo.)

Nu had een dergelijke vergroting van het passief handelsbalans-saldo voor de Ned. Ind. bezittersklasse niet veel zorg gegeven, indien ook na de crisis nog een afzet harer grondstoffen volgens de traditionele „liberale” wijze mogelijk was. Na 1929 echter zijn, door de bescherming van de industrie van verschillende landen en door het bevoorrecht van de import uit „hun” koloniën, alsmede door de bijzondere toestand waarin de grondstoffen-arme landen (voor Ned. Ind. was in Europa Duitsland vooral van betekenis) verkeren, verschillende landen overgegaan tot het afsluiten van een goederen-ruil.

Voor Ned. Indië, dat, (Japan buiten beschouwing gelaten) nog steeds een actief handelsbalanssaldo van 240 miljoen gulden had, was dit een grote moeilijkheid.

Hoe meer immers deze methode van goederen-ruil zich doorzette, des te meer werd ook Ned. Indië, ondanks haar bezit aan onvervangbare grondstoffen, door de sterkste kapitalistische landen

in deze methode van goederen-ruil opgenomen en gedwongen grondstoffen te ruilen met industrie-waren.

Om de afzet harer grondstoffen te stimuleren, werd de Ned. Ind. bourgeoisie dus afgedwongen, de verschillende importartikelen zoveel mogelijk te laten invoeren door die landen, waaraan ze grondstoffen verkoopt. Op deze wijze is de uitvoer (d.w.z. het realiseren van de meerwaarde op de buitenlandse markt) de directe oorzaak, dat de import moet worden geregeld en in overeenstemming gebracht met de landen, waar naar wordt uitgevoerd. Het was dus geen „vrije wil” der Ned. Ind. ondernemers, dat de politiek der „opendeur” moest worden losgelaten. Neen, de directe winstbelangen van het kapitaal dwongen de invoer te regelen, d.w.z. door middel van de staat te laten controleren, met behulp van contingenteringen, invoerlicenties enz.

Deze contingenteringsmaatregelen hadden tegelijkertijd tot gevolg, dat nog eens te meer de massa der bevolking kon worden uitgeknepen. Doordat immers al deze goederen nu onder regeringscontrole stonden, kon de Ned. Ind. staat tegelijkertijd „prijsreglend” optreden, d.w.z. ze kon de prijzen verhogen. In „algemeen beschaafd Nederlands” vertaalt „Invoerregelingen” (9) het als volgt: „Overigens echter betekent de prijsstijging, welke veelal uit de contingenteringen voortvloeit, voor de Indische samenleving een zeker offer, waartegenover dan de voordelen voor de export staan, die uit de economische samenwerking voortvloeien”. En even daarvoor: „Het belang van Indië bij contingenteringen bestaat hoofdzakelijk uit het feit, dat er door voorkomen wordt, dat het voor de import in hoge mate afhankelijk zou worden van een zeer beperkt aantal leveranciers, terwijl een zekere stijging van het prijspeil tevens voor Indië soms nodig was om de dreigende ontwijking van het distributie-apparaat te voorkomen”.

Verder trad de regering regelend op door middel van invoerlicentiëringen. Deze hebben betrekking op de verdeling van de invoer onder het distributie-apparaat. De Japanse goederen-invasie (daar tegen waren deze invoer-licentiëringen gericht) ging nml. na de crisis gepaard met het verdringen van het Ned. Ind. distributie-apparaat door het Japanse. Overal kwamen Japanse importeurs, warenhuizen en toko's de Europese en Inlandse zaken verdringen. Om nu het Europese en in het bijzonder het Nederlandse distributie-kapitaal te beschermen trad de regering op, door de ingevoerde goederen, voor de verkoop bestemd, toe te kennen aan „erkende” importeurs, 38 artikelen vallen hieronder.

Ook trad de regering op door middel van de „bedrijfs-reglementeringswet” tegen destructieve concurrentie”. Kleine nieuwe bedrijven, die zeer goedkope artikelen maakten, of goedkope Japanse artikelen verkochten, werden een groot gevaar voor de oude bestaande bedrijven. Onder bedrijven wordt in deze wet verstaan „inrichtingen voor het drijven van handel”. De bedrijfsreglementerings-ordonnantie beoogt in verband hiermede bescherming van

Indische bedrijven, zowel tegen destructieve concurrentie van nieuwe bedrijven onder leiding van landgenoten, als tegen ongewenste invloed van buitenlandse belangen.” (10)

Verder is het de bedoeling van het reglement de bestaande „bedrijven” (waar vroeger vooral niet-Japanners in zaten) voor kapitaal-vernietiging te besparen. Het „hoofdcriterium” immers voor de regering is: „de mogelijkheid ener althans matige rentabiliteit voor het nieuwe bedrijf zonder ernstig gevaar voor vernietiging of uitputting van gezond opgezette, degelijk geleide en economisch te waarderen bestaande bedrijven”. (11)

Deze „bedrijfsreglementering” echter is niet alleen een bescherming, van welk kapitaal ook. De oorzaak van het ontstaan dezer wet is veel meer hierin te zoeken, dat de door de staat gecontroleerde invoer zodanig verdeeld wordt, dat voor de importhandel een „redelijke vergoeding van zijn bemoeienissen mogelijk is”. En om dit te kunnen doen is de zgn. „ordering” nodig.

Zoals we uit al de bovenstaande voorbeelden zien, heeft de Ned. Ind. bourgeoisie getracht de crisis te overwinnen niet alleen met de „liberale”, maar ook met de nieuwe, door de verhoudingen van na 1929 ontstane, methoden. Zowel op het gebied der productie, als distributie, invoer en uitvoer, alsmede op het gebied der verpakking, verkeersbedrijven, betalingsverkeer, bankwezen en arbeidsmarkt heeft de regering zwaar moeten ingrijpen.

Daarnaast is de Ned. Indische staat eenmaal op de weg van preventieve prijsbewaking, door de verhoudingen zelve gedwongen geworden over te gaan tot „repressieve prijsbewakingsmaatregelen”. Daardoor weer was men gedwongen de marktbevingen te volgen en te letten op de marktbehoeften. Het aanbod werd daarbij zodanig gereguleerd, dat de importhandel in zijn prijzen een redelijke marge ziet voor de vergoeding van de diensten en werkzaamheden. (12)

Uit dit alles zien we, dat het in Indië met de oude „ondernemersvrijheid” is gedaan.

Mongso Metenggik.

„De periode van de holle maag”. Zó noemden de inlanders de crisis-periode. De naam zegt reeds voldoende. De volgende voorbeelden zullen de in Indië geleden ellende nader illustreren.

De lonen werden voor inlanders met 60-70% en waar het kon met 80% verminderd. De Europeanen kregen een loonsvermindering van 50-60%. Vandaar dat zich het „pijnlijke verschijnsel” voordeed, dat de „Europeaan van goeden komaf”, met snuisterijen langs de huizen liep, om te trachten zijn brood te verdienen. De Indo-Europeaan, die reeds vóór de crisis in het gedrang was gekomen, doordat de met diploma's gewapende inheemse, zijn traditionele plaats als klerk en kleine beambte ging innemen, ge-

raakte in ernstige moeilijkheden. Ook de Chinese bevolkingsgroep is zeer verarmd. (13) Door de vele ontslagen, die volgden, vond men op de kade's en aan de stations niet alleen meer inlanders, maar ook Europeanen als taxi-chauffeur. Overal „zwermen (daar) bedelaars". (14)

Hoe groot de ellende der inheemse bevolking moet zijn geweest, b.v. in Cheribon en Banjoemas, waar deze bevolking in de suikercultuur werkzaam was, kan o.a. hieruit blijken, dat in 1933 aan grondhuren, lonen, leveringen, alsmede schadeloosstellingen voor verbroken contracten, slechts 19 mill. gulden uitbetaald werd, tegen een gemiddelde van 121,7 mill. gulden gedurende de periode van 1925-1927. (15)

De koelie-lonen op Java waren in 1931 reeds met 30 à 40% gedaald. „In 1932 was de positie belangrijk beter", schrijft de „Economist" (16) en bedoelt hiermede dat de loonsverlaging nog verder was doorgegaan. Volgens „Verslag van bestuur" enz. was de daling der koelie-lonen doorgegaan tot 15 à 20 cent per dag, hetgeen 50 à 60 % lager is dan voor de crisis. (17)

In Midden-Java zijn zeker een paar miljoen mensen, die per gezin (van 5 man) van 10 cent moeten leven. „Te verpanden is er niets meer en de meesten hebben vrijwel geen meubels in huis. Aan het kopen van olie voor het enige lampje kan niet worden gedacht en men gaat dan maar wat op de bale-bale liggen". Het schoolbezoek daalt er natuurlijk zeer, de belastingen worden ontzettend zwaar gevoeld, en, zo wordt vermeld, zelfs „van bioscoop-bezoek in de centra is bijna geen sprake meer". (18)

Verschrikkelijk was de toestand in Banjoemas. In 1929 brachten de 5 grote suikerfabrieken voor de Banjoemas-bevolking een loonbedrag (met grondhuren en andere betalingen) op van 4.8 mill. gld. In 1934 was dit nog slechts 74.000 gld. (19)

Vooraf in Zuid-Banjoemas, waar irrigatie-werken ontbreken, en de sawah's van de regen afhankelijk zijn, waren daar in 1932, 33 en 34 veel misoogsten. In Tjilatap brak bovendien nog een malaria-epidemie uit, die zich tot aan Kroja toe verspreidde. Dat deze malaria-epidemie voor Tjilatap overigens geen crisis-verschijnsel is, mogen we hieruit afleiden, dat in de berichten zo en passant wordt vermeld, dat dit „vroeger al bekend (was) als malaria-oord".

„De Indischman" publiceert een overzicht van het koelie-budget te Batavia, gehouden over 1800 gemeente-koelies en verspreid over alle Bataviaanse kampongs. „De voornaamste indruk is, dat de woning-toestanden (uitgezonderd die in de door de gemeente reeds verbeterde kampongs) buitengewoon slecht zijn. De koelie verdiende gemiddeld 30 à 35 cent per dag en werkte hiervoor van 7 tot 5 uur en 25 dagen per maand. Zijn maandelijks inkomen was f 7.50 en werd verhoogd tot f 8.75. Hiervan was f 1.50 tot f 2.50 uur, „voor een gedek-optrekje met krantenpapier beplakt. In dat ene vertrekje wordt gekookt, gegeten, geleefd en geslapen. Het is in de regel een onnoemelijk goor vertrek, waarin lucht en licht

ontbreken". „De huisjesmelker in de kampong leidt op kosten van de koelies een rijk bestaan....." (20)

Het hiervorenvermelde heeft hoofdzakelijk betrekking op inheemse en Europeaanse loonarbeiders. De toestand van de inlandse bevolking in de dessa's zelf, is eveneens ellendig. Natuurlijk beweren de heren rapporteurs, en de inkt-koelies schrijven het hen na, dat de inlandse bevolking een zeer sterk „aanpassingsvermogen" heeft. Hoe ver dit aanpassingsvermogen gaat, zullen we straks zien.

Zodra de crisis uitbrak, duizenden loonarbeiders uit de fabrieken en de cultures werden gesmeten, de aanwerving van javaanse arbeiders voor de buitengewesten ophield en de dessabevolking dus niet meer afnam, werd door de crisis deze werkloos geworden Javaan teruggevoerd naar de dessa. Daar kwam de werkloze Javaan weer terug in een dorp, waar de prijzen van de landbouwgewassen zeer sterk waren gedaald en waar de honger en ellende zeer stijgende was.

De opbrengsten van de landbouw-producten daalden snel en sterk, soms in het dorp meer dan 70 %. De uitgaven voor kleren, gebruiksartikelen, petroleum en andere artikelen daalden echter minder snel en sterk, in het algemeen met slechts 50 %. Zelfs de prijs van het zout steeg.

De lonen in de dessa daalden sterk, vaak met meer dan 50 %, de werkgelegenheid verminderde, doch de landrente daalde slechts met 33 % en de accijnzen werden niet verlaagd.

De grondhuren daalden sterk, maar de schoolgelden, de tarieven van tram en spoor daalden wel, maar langzaam en weinig. Verder had de landbouwer in de meeste gevallen geleend bij een volksbank, dessa-bank, pandhuis of een geldschietter. En deze bedragen moesten worden terugbetaald. (Alleen bij het pandhuis waren door middel van bepalingen geen dwingende maatregelen om in de crisis af te lossen.)

Door deze toestanden was de ellende in het dorp zeer groot geworden. Duizenden en nogmaals duizenden waren genoodzaakt „hun akker voor een appel en ei voor jaren aaneen te verpanden". Op elke groep, die in de dessa leeft, werkte de crisis vernietigend. Ook op de kleine handelaar, die in de dessa de vruchten goedkoop inkocht, om deze in de stad duurder te verkopen. De prijzen van de vruchten daalden echter zo hevig, dat hij op de duur de bus of tram niet meer kon betalen, om de reis naar de stad te maken. En te voet konden de afstanden niet worden afgelegd. Daarvoor waren ze te groot.

In Ned. Indië spreekt men in de pers van zg. goede dessa's. Hoe de toestand in zo'n „goede dessa" nog in 1937 was, blijkt uit het volgende:

„Zijn achteruitgang is zeer groot geweest. De situatie verkeert nog op het diepste punt. De tanie bezit praktisch niets meer: zijn goud is al lang verkocht, de sieraden gingen naar het pandhuis.

huisraad en kleren zijn eveneens beleend en in de donkerste dagen werd zelfs het versleten huisraad naar de lommerd gebracht. Op zijn huis en erf rust een schuld aan de afdelingsbank. Het is niets bijzonders als in een enkel district honderden huizen executoriaal verkocht zijn. De veestapel is kwantitatief en kwalitatief sterk achteruit gegaan; de dessa-wegen zijn slecht en sawah-leidingen slecht onderhouden. Grote achterstand van de landrente moest afgeschreven worden." (21)

Momenttellingen in Kedoe wezen uit, dat 22.689 gezinnen een schuld hadden van f 128.000.—, dat 62094 volwassenen en 45863 kinderen samen niet meer dan 40.500 stel (kain en baadje) behoorlijke kleding hadden. Van de 22.689 gezinnen bezat elk gezin gemiddeld 30 cent, terwijl de schuld f 5.63 groot was. Er waren ook gezinnen die slechts 1 of 2 cent bezaten. Andere weer niets-

Van deze gezinnen zijn slechts 12.232 bezitters van bouwgrond, huis en erf. De andere niet-landbouwers voorzien in hun behoeften door matten vlechten, loeriks weven, bakstenen en dakpannen maken, bewerken van klapperbast tot vezel enz. Zij verdienen gemiddeld 2 tot 3 cent per dag.

Voor zo'n goede dessa is het zuiver „inkomen" 10 cent per dag per gezin. „Er moet dan geen tegenslag zijn van rattenplaag, boorder, wortelrot en andere ziekten in het gewas of mindere productie door slechte weersomstandigheden". (22)

Het gezin van de tani, dat uit gemiddeld 5 personen bestaat, heeft dus gemiddeld 2 cent per persoon per dag uit te geven. Per dag is ongeveer 3 kattie rijst nodig à 3½ cent per kattie. Dit reeds is 10½ cent. En nu spreken we nog niet van de ene cent petroleum, van de halve cent hout, van de halve cent zout en van andere noodzakelijke levensmiddelen, die moeten worden gekocht. De praktijk zal dan ook wel zijn, dat er te weinig voedsel kan worden gekocht. In sommige streken van Indië waar men geen landrente kon betalen, heeft de regering het „mogelijk" gemaakt, dat de belasting kon worden voldaan door middel van arbeid. (23)

De ellende in de dorpen wordt nog daardoor gekenschetst, dat door de dalende prijzen in de dorpen zeer weinig geld aanwezig is. Geld echter is voor de landbouwende bevolking, die haar producten verkopen moet, nodig om kleren te kopen, belasting te betalen en in zeer vele streken om voedsel te kopen. De producten, voortgebracht door de tanis, konden in het bijzonder in prijs dalen, doordat niet alleen de wereldmarktprijzen daalden, maar vooral, doordat zij de producten moesten verkopen aan opkopers, die nog extra laag betaalden, omdat de opkopers ook zelf moesten „verdienen". Dat is een der oorzaken, dat in de dorpen de prijzen der gewassen zeer laag waren, waardoor in de dessa's zeer weinig geld aanwezig was. Doordat de bevolking echter toch verschillende artikelen kopen moest, moest zij door het weinige geld, waarover zij beschikte, zeer kleine hoeveelheden kopen. Daardoor kon de halve cent in vele gevallen niet meer dienst doen.

In Bali, waar vroeger de kèpèng, (1/5 à 1/7 cent) alleen gebruikt werd om geldoffers aan de goden te brengen, wordt deze nu „ge-regeld door de bevolking gebruikt..... bij het betalen van kleine aankopen op de warongs". (24)

In die tijd verschenen de rapporten en artikelen in de Indische pers die handelden over „de betekenis van de kwart cent bij aankoop van voedsel in de dessa". In andere streken werd de oude ruilhandel weer opgenomen. Zo schreven de inlandse bestuursambtenaren, dorpschoude en dorpschrijvers van het district Gending dat daar van ruilhandel geen sprake was. Bij onderzoekingen bleek echter, men ging op de passar posten en enige uren per dag in de warongs doorbrengen, dat wel degelijk ruilhandel plaats vond. Dat volgens deze onderzoekingen de ruilhandel grote afmetingen aangenomen had, vooral het ei ruilmiddel was, daarna de rijst, klapper en mais, en dat men zelfs om zout te krijgen, dit alleen door ruilhandel kon verkrijgen; zóó weinig geld was er in de dessa. (25)

Ook in de „Indische Mercur" van 8 Aug. 1934 schrijft men, dat men in de dessa (vooral in het Bangilse) moeite zou hebben een kwartje gewisseld te krijgen. Het werkvolk verdient daar, b.v. te Bedji, ongeveer 3½ cent per dag, en werkt hiervoor van 7 tot 16 uur. „Deze lonen", aldus de krant, „die drie en een halve cent, worden constant uitbetaald". De ellende op Java wordt geschilderd door de „Locomotief". Daar zit dus grotendeels de bevolking thans zonder werk, zonder geld, zonder voedsel, ziek en afgemat door de beruchte malaria! Velen, vooral in het onderdistrict Maos, eten, nadat de krachtloze voorraden „gaber" zijn uitgeput, thans bladeren, de zgn. daon tjentongan, wee-weean, loemboe enz. en ook bongot-pisang, het uiterste deel van de pisangstam wat in de grond zit. Deze worden in stukken versneden, gedroogd en daarna gekookt en gegeten met de genoemde bladeren, nadat die eveneens gekookt zijn. De lege maag wordt hiermede gevuld. Allerwegen ziet men thans zwervenden, waaronder kinderen door hun ouders aan hun lot overgelaten." (26)

Op Midden-Java, in Kroja, vinden we ook weer terug wat we reeds beschreven hebben. De sawah's zijn grotendeels afhankelijk van de regen „omdat met de zo begeerde irrigatie-werken..... met het oog op de moeilijke toestand van 's lands financiën voorlopig nog geen begin kan worden gemaakt". Padi-mislukkingen met de daaraan verbonden misoogsten, teisterden de bevolking extra. In '31, '32, '33 en '34 bleef deze toestand onder de bevolking voortduren, ondanks de „hulp" der regering, tot eindelijk deze ellende afgelost werd door een malaria-epidemie, die de bevolking ontzettend teisterde.

Daar waar de bevolking moest zwoegen voor een paar centen, werd natuurlijk getracht op andere wijze dan door loonarbeid, zich in het bezit te stellen van geld of geldswaardige producten. Het volgende gebeurde op de gouvernements-zoutlanden op Madoera.

„De veldpolitie hield een dezer dagen een troep van het land terugkerende vrouwen aan, die alleen haar „ledige” zoutmanden bij zich droegen. Wat bleek? Op zeer vernuftige wijze was in die manden, gelijk zulks bij de inventaris van een goochelaar het geval is, een dubbele bodem aangebracht. Zodoende bracht men voor 3 à 4 centen zout mee, ter compensatie van het te weinig verdiende.....!” (citaat, benevens uitroepstekens en puntjes van de „Indische Gids” 1934, blz. 645).

We hebben hier slechts een greep gedaan uit tijdschriften-artikelen, kranten enz., die op een of andere wijze de ellende der Indische bevolking beschreven. Wat in werkelijkheid geleden is, kan niet door artikelen worden gebracht, laat staan door een pers, die volkomen aan de kant der regering staat. We moeten dus met deze „officiële” ellende genoegen nemen.

- (1) „Vestiging Nederlands gezag”, Kielstra, blz. 12.
- (2) „Schets ener economische geschiedenis van Ned. Indië”, J. Gonggrijp, blz. 122.
- (3) Karl Marx F. Engels: „Brieven aan Bebel, Liebknecht, K. Kautsky”, Deel I 1870-1876.
- (4) Zie: a, „De betekenis van Ned. Indië uit internationaal-economisch oogpunt.” Mededelingen van het Centraal-kantoor voor de statistiek, blz. 20-24.
Zie: b. I. Loeber: „Das Niederländische Kolonial Reich”, B. C. van Suchtelen, oud-gouverneur van Sumatra's Oostkust.
- (5) Zie: 4a blz. 25.
- (6) „Indisch Verslag”, 1935 I, blz. 34.
- (7) „Nederlands Nieuwe Ereschuld aan Indië”, B. C. van Suchtelen, oud-gouverneur van Sumatra's Oostkust.
- (8) Zie 4a, blz. 4.
- (9) „Invoerregelingen en Bedrijfsreglementering in Ned. Indië”, Jaargang 1937 No. 1, blz. 48.
- (10) Zie 9, blz. 91.
- (11) Zie 9, blz. 92.
- (12) Zie 9, blz. 50.
- (13) Zie 2, blz. 224.
- (14) „Enige gegevens betreffende Ned. Indië”, Dr. A. Goote.
- (15) Zie 14.
- (16) „De Economist” (1935), Mr. Dr. J. Hulshoff Pol, blz. 1 e.v.
- (17) „Verslag van Bestuur en Staat van Ned. Indië”, 1931.

- (18) „Soerabaja's Handelsblad”, 29 Juli 1932.
- (19) „Indische Mercur”, 6 Maart 1935.
- (20) „De Indischman”, 21 October 1928.
- (21) „Soerabaja's Handelsblad”, 29 Juli 1937.
- (22) „Soerabaja's Handelsblad”, 28 Juli 1937.
- (23) Zie 14.
- (24) „Koloniale Studiën.”
- (25) „Volkscredietwezen”, Februarie 1932.
- (26) „De Locomotief”, 12 Februari 1935.

De politieke ontwikkeling in Indonesië

We hebben in het eerste artikel uiteengezet de betekenis van Nederland en Indonesië tussen de grootmachten, in het tweede de economische ontwikkeling van Indonesië sinds de komst der Hollanders tot en met het uitbreken van de tweede wereldoorlog. In dit artikel willen we verder ingaan op de sociale structuur van Indonesië en daaruit enkele politieke gevolgtrekkingen maken.

Typisch voor Indonesië is, zoals trouwens kenmerkend voor bijna alle „koloniale en half-koloniale volkeren”, dat het bedrijfsleven zich feitelijk in twee sectoren afspeelt. Aan de ene kant de westerse ondernemingen met een modern uitgerust productie-apparaat, aan de andere kant de inheemse productie, die vaak nog op zeer primitieve wijze wordt bedreven. Daarnaast vindt men in sommige streken belangrijke productie van bevolkingsgewassen.

Het westers bedrijfsleven wordt, zoals de naam reeds aanduidt, beheerd door het buitenlandse kapitaal. Voorzover het een werkelijk fabrieksmatige productie betreft, zijn hier loonarbeiders werkzaam, zoals we deze in Europa en Amerika kennen. Het aantal van deze groep is echter klein, hetgeen uit het volgende tabelletje blijkt.

Tak van industrie	Aantal arbeiders (hoofdgroep)		werkend in: werkplaats- verband	Totaal
	huis- industrie	bakoel- systeem		
1. Textiel	25.000	260.000	176.000	461.000
2. Voedings- en genot- middelen	323.000	32.000	50.000	405.000
3. Hout, bamboe, vlecht werk	119.000	200.000	—	319.000
4. Kledingsindustrie ...	120.000	50.000	—	170.000
5. Metaalbewerking ...	20.000	20.000	—	40.000
6. Aardewerk	20.000	40.000	—	60.000
7. Diversen	40.000	40.000	—	80.000
Totaal:	667.000	642.000	125.000	1.535.000

De differentiatie der zgn. „beroepsbeoefenaren”, zoals we die in het Indisch Verslag aantreffen, zijn voor ons doel onbruikbaar. Daarbij komt ook nog, dat een deel van deze loonarbeiders, een eigen stukje grond met erf en huisje hebben. Van een geproletariseerde

bevolking, zoals we die in Europa en Amerika aantreffen is in Indonesië dus nog weinig sprake.

Het Westers bedrijfsleven vindt men op de grote cultures en in de mijnbouw. Naast de productie der bevolkingsgewassen vormen deze dan ook de belangrijkste bronnen der uitvoer. Dit blijkt uit het volgende staatje:

1938	Ondern. landbouwproducten	257 mill. (39 %)
1938	Bevolk. landbouwproducten	169 mill. (25.7 %)
1938	Mijnbouwproducten	203 mill. (30.9 %)
1938	Overige producten (in hoofdzaak ..... bosproducten)	29 mill. (4.4 %)

(Boeke: Indische Economie LL)

We zien, dat voor de Industrie-producten in het geheel geen plaats is ingeruimd. Weliswaar hebben nagenoeg alle land- en mijnbouwproducten een meer of minder ingrijpende industriele verwerking ondergaan, maar zelfstandige industriele bedrijven, die voor de wereldmarkt produceren, hetzij met binnenlandse, hetzij met geïmporteerde grondstoffen kent N.I. nog bijna niet”. (Boeke. Deel II, blz. 1.)

Andere loonarbeid vindt plaats in de grote cultures. De bevolking, die van de opbrengst van het kleine stukje grond onmogelijk kan leven, moet wel bij de grote cultuurondernemingen gaan werken. Dit gaat soms op deze wijze dat de grote cultuurmaatschappijen, hun werk laten uitvoeren op de gronden der inlandse bevolking zelf, die deze gronden verhuurt en waarop de Javaanse landbouwers dan zelf komen werken. (zoals b.v. bij de rietsuikercultuur op Java). De huursom die de maatschappij betaalt, staat niet in verband met de oogstopbrengst. Men zou het veel meer als een crediet-overeenkomst kunnen beschouwen, waarbij de huurder van te voren een bepaald geldbedrag betaalt en de verhuurder in „grond afbetaalt”. Doordat dit bedrag echter klein is en de geldelijke lasten zeer zwaar, is de landbouwer bijna nooit in staat zijn schuld af te lossen. Daardoor is de landbouwer op de verhuur van zijn stukje grond aangewezen op de Westerse onderneming, die vrijwel altijd een monopolie-positie bezit. Terecht zegt Boeke dan ook: „Eens gebonden, altijd gebonden”. (Deel L, blz. 90.)

Daarnaast zijn andere cultuur-ondernemingen (zoals bij de kina, koffie, thee en rubber) waar door de maatschappijen zelf de woeste grond wordt ontgonnen en waar de dessa-bevolking uit de buurt gaat werken.

De ondernemingen voelen veel meer voor de exploitatie der woeste gronden, daar zij hierop zakelijke rechten kunnen vestigen. Om te beginnen heeft men met de grondhuur-ordonnantie, die wel geldt

voor de verhuur van grond door inlanders aan de ondernemingen niets te maken. Kan men bij deze grondhuur-ordonnantie, de beschikking over de grond slechts voor $21\frac{1}{2}$ jaar krijgen, bij de exploitatie van woeste gronden krijgt men voor 75 jaar recht op de grond. Het voordeel is verder, dat er doordat de grond extensief kan worden bewerkt, minder kosten per bebouwde eenheid gemaakt worden en dat er overjarige gewassen kunnen worden geteeld, wat zeer belangrijk is. De voor de cultuur-ondernemingen onaangename clause in de grondhuur-ordonnantie, dat „indien de huurtermijn meer dan 6 jaar bedraagt, met uitzondering van de eerste 6 jaar van de huurtermijn telkens na verloop van ten hoogste 2 jaren „de gehuurde grond” gedurende minstens 1 westmoesson ter beschikking van den verhuurder moet worden gesteld”, is de reden, dat op de gronden, die de maatschappij verhuurt, feitelijk alleen eenjarige producten kunnen worden geteeld.

Het feit, dat de ondernemingen de gronden (en vanzelfsprekend werden de beste gronden gekocht) zelf ontginnen heeft voor de bevolking natuurlijk haar consequenties. Allereerst wordt daardoor de uitbreiding van de grond voor de inheemse bevolking uitermate beperkt, want tegenover de grote maatschappijen, die feitelijk „Het Gezag” vertegenwoordigen, kan de landbouwer natuurlijk niets uitrichten. De tani, die op zijn gemiddeld 0.90 H.A. grond zijn bestaan zou moeten vinden is dus gedwongen voor een appel en ei bij de cultuur-ondernemingen te gaan werken. Soms verbindt hij zijn landbouw-arbeid met huis-industrie of zoals reeds gezegd, verhuurt hij zijn grond aan de maatschappij, die op de grond van den inlander is aangewezen. Boeke heeft dan ook de opmerking gemaakt, dat de grond voor de tani van arbeidsinstrument tot geldbron is geworden. Deze formulering geeft echter niet de juiste karakteristiek van de verandering. Hier zien we juist in de praktijk hoe een productie-middel een **kapitaalkarakter** krijgt in handen van de onderneming, doordat het een element wordt, dat nu direct dient ter uitbuiting van de arbeidskracht. De tani werkt hier als loonarbeider op zijn „eigen” stukje grond; al is hij echter loonarbeider, het is nu duidelijk dat hij niet de proletarier is die we in Europa kennen.

De andere consequentie van de ontginning der woeste gronden der cultuur-ondernemingen zelf ligt hierin, dat de dessa nog niet wordt ontbonden, dan dit reeds geschiedde door de geldelijke opbrengst van de landrente. De mannelijke bevolking trekt weg naar de cultures en ontvangt het loon, waarvoor in de dessa allerlei goederen werden ingevoerd. De vroeger geïsoleerde landbouwer werd in het geldverkeer opgenomen.

Verder vindt men in Indonesië nog de belangrijke door inheemser gedreven landbouw, die voor de wereldmarkt werkt, nml. de verbouw van bevolkingsgewassen. In den regel kopen de handelaars en opkopers, die meestal niet inheemsen zijn, de voor de (wereld) markt bestemde producten op: rijst, thee, koffie en de vruchten van

de klapper- en mangga-tuinen. Deze opkopers geven meestal van te voren „afnemerscredieten”, waartegenover de producten het gewas moeten afleveren. Door allerlei praktijken weten deze woekeraars een dergelijke „credietverlening” tot een zeer winstgevend bedrijf te maken. Zij hebben zo zeggen zelfs de burgerlijke schrijvers, een zeer funeste invloed op de streek waarin zij hun praktijken uitoefenen.

Uit dit korte overzicht blijkt, dat de bevolking op allerlei wijzen in het kapitalistisch productie-proces of geheel of zijdelings is betrokken. Natuurlijk vindt men ook nog dessa's waar het levensonderhoud nog bijna onberoerd is gelaten door het Weters kapitaal, maar deze laten we hier buiten beschouwing.

Het was voor een politieke beoordeling nodig allereerst enkele opmerkingen van deze aard te maken. Hieruit blijkt dus dat het grootste deel van de bevolking in de landbouw werkzaam is. We willen dit nog eens aan de hand van de volgende gegevens, ontleend aan het Indisch Verslag, verduidelijken. Volgens dit verslag werkten van de ongeveer 20 miljoen beroepsoefenaren, ongeveer 14.1 miljoen in de „oerproductie” waarvan:

in de akkerbouw	11.996.000
in de suikercult. (grootbedrijf)	529.157
overige (grootbedrijf)	821.977
veeteelt	282.724
visserij	257.850

Hieruit blijkt dus, dat verreweg het grootste deel van de bevolking in de landbouw werkzaam is en laten we er direct bijvoegen, met soms nog zeer primitieve werktuigen werkt. J. van Gelderen schatte ongeveer 20 jaar geleden reeds dat op Java alleen 28 miljoen mensen rechtstreeks van de inlandse landbouw afhankelijk waren: „Onder deze omstandigheden” (zo schrijft hij in zijn boek „Voorlezingen over tropisch-koloniale staathuishoudkunde”) is het duidelijk, dat het kleine en zelfs zeer kleine bezit en bedrijf overheersen moet. Het gemiddelde bezit per grondbezitter bedraagt voor sawah's en tegelans tezamen niet meer dan $1\frac{1}{2}$ bouw of rond 1 hect. Latere cijfers geven een gemiddelde van 0.90 H.A. Vanzelfsprekend dus, dat de bestaansvoorwaarden uiterst slecht zijn.

Dat deze onder de Japanse bezetting nog een greintje erger zullen zijn geworden, kan men wel aannemen. Zeer veel arbeidskrachten zijn weggevoerd, zodat de verzorging van het stukje grond veel te wensen moet hebben overgelaten. Het werk op de grote cultures zal in zeer vele gevallen gestaakt zijn, zodat dit voor de inlander geen bron voor inkomsten kon worden. De meeste dingen, die hij nodig heeft, kan hij dus onmogelijk kopen, aangenomen dan dat deze te krijgen waren.

De economische structuur van het land bepaalt tegelijkertijd de

vormen, waarin de strijd der bevolking tegen het kapitaal zich voltrekt. Vanzelfsprekend vindt men er vakverenigingen, voorzover het de directe loonarbeiders betreft. Daarnaast vindt men de georganiseerde actie der verschillende partijen, die men te zamen de „nationalistische beweging” noemt, omdat ze, zeker tegenwoordig, alle de zelfstandigheid van Indonesië voorstaan. Deze georganiseerde actie werd en wordt afgewisseld door de opstanden en opstandjes, wel of niet beïnvloed door de partijen. Zo b.v. de opstanden van eind 1926 en begin 1927, waarin de Indische Kommunistische Partij een sterk aandeel had. Verschillende Nederlanders werden over de kling gejaagd, pandjeshuizen in brand gestoken, spoorwegen opgebroken enz. Later, toen de P.K.I. werd verboden en velen naar Boven-Digoel werden verbannen, werd de actie voortgezet door de links staande P.N.I. (Partai Nasional Indonesia) met Soekarno aan het hoofd. In deze tijd, omstreeks 1930 voerde Mohammed Hatta de actie in Nederland, waar hij lid was van de links staande P.I. (Perhimpunan Indonesia). De zelfstandigheid van Indonesia was de inzet van de strijd en deze werd gevoerd in een socialistische terminologie. Kapitalisme en imperialisme werden aan elkaar gekoppeld. Maar de leuzen en symbolen vond men in de P.K.I. die de rode vaan (eventueel versierd met hamer en sikkel) voerde. De P.N.I. voerde de rood-witte vlag met de benaming erin, dezelfde symbolen als van de huidige opstand in October 1945.

Naast deze algemene strijd werd geijverd voor betere bevoeiing en direct de strijd gericht tegen de ondragelijke lasten van de grondpacht en de deelbouw en tegen de voorverkoop van producten, die een fnuikende afhankelijkheid aan het buitenlandse kapitaal veroorzaken. Verder zal nog heviger dan vroeger de strijd tegen de woeker en de afhankelijkheidsverhoudingen, die nog aan het feodalisme herinneren, worden gevoerd. Daarnaast zal zeker door de inheemse boeren het recht opgeëist worden zich in coöperaties te organiseren om daarmee onder de macht der opkopers uit te komen. De strijd hiervoor is zeer belangrijk, en zou normaliter zeker tegenstand ondervinden van de particuliere ondernemers, maar naar alle waarschijnlijkheid zal nu van die zijde weinig last worden ondervonden, omdat juist de regering deze functies noodgedwongen zal moeten overnemen. Ofschoon wij in deze richting van de regering nog geen uitspraken hebben gehoord, zullen naar onze mening de regeringsmaatregelen zich zeker in deze richting bewegen. In de plaats van de particuliere ondernemers, zal de regering hier opkoper worden.

Dit feit zal zeer zeker nieuwe aspecten bieden voor de ontwikkeling, die de strijd in Indonesië zal inslaan. Ook hierbij komt opnieuw de internationale positie van Indonesië naar voren en wel in de georganiseerde concurrentie, die de Indische regering heeft te voeren. Zij zal gedwongen worden, teneinde de uitvoer zo hoog

mogelijk op te voeren, de afdrachten van de Indische landbouwbevolking ook zo hoog mogelijk te doen zijn. Dientengevolge zal de strijd dezer massa's zich moeten richten tegen het staatsgezag en daarmee rijst het verzet tot dezelfde hoogte van ontwikkeling als in andere landen.

Weliswaar zal de concrete inhoud hunner eisen en doeleinden anders zijn dan in andere landen, maar dat is niet het belangrijkste. Nooit zullen over de gehele wereld de concrete doeleinden dezelfde zijn, omdat de structuur van het bedrijfsleven niet overal dezelfde is. Belangrijker is echter de tendens, die alle bewegingen in de toekomst eigen zal zijn en die teruggebracht kan worden tot die eenvoudige formule, dat de voortbrengingsmiddelen uit handen moeten worden genomen van diegenen, die ze via de winstmakerij gebruiken om hun machtspositie over de directe producenten te vergroten, inplaats van ze aan te wenden voor de meest doelmatige behoeftebevrediging der mensen.

Hoe de concrete vormen van deze tendens in Indonesië zich zullen voordoen, kunnen we nog niet zien. Daarvoor weten we op het moment niet alleen te weinig, maar ook moeten we eerst, dat is wel het belangrijkste, de inhoud van het huidige verzet en de vormen, waarin het is gegoten, hebben gezien, terwijl we tevens nauwkeurig moeten weten, welke stromingen zich in deze beweging een weg naar voren hebben gebaad. Net zo min, als het mogelijk is voor de West-Europese en Amerikaanse arbeidersklasse nu al vooruit te zien, hoe zich concreet de strijd zal voltrekken, noch minder is dit mogelijk voor dit economisch zo rijk gevarieerde Indonesië. We willen, alvorens we ons over deze beweging uitspreken, tenminste wat betreft de perspectieven voor de verder te voeren klassenstrijd in Indonesië, meer weten dan rampokpartijen, schietpartijen en dergelijke. We moeten weten wat deze mensen willen, hoe hun programma's luiden en welke maatregelen ze hebben doorgevoerd. Want dat deze massa's maatregelen zowel van politieke als van economische aard moeten hebben genomen, is voor de hand liggend. Dit is immers niet een opstand van enkele dagen, maar een massa-beweging, die waarschijnlijk al enige maanden duurt.

Enige perspectieven.

We hebben in het eerste artikel er reeds op gewezen, dat de Nederlandse staat genoodzaakt zal zijn, het Indische bedrijfsleven in te schakelen in het Nederlands-Indische. Tevens spraken we als onze mening uit, dat dit het extreme standpunt van de Nederlandse regering is, dat zij moeilijk kan loslaten, mits tegenover de Nederlandse ondernemersklasse, waarvan de regering de vertegenwoordigster is, geen sterkere krachten komen te staan. We bedoelen hier Amerika. Het inschakelen van het Indische bedrijfsleven in het Nederlandse zal in dat geval niet zo absoluut verlopen.

Er zal dan voor het Amerikaanse kapitaal behoorlijk ruim baan moeten worden gemaakt. Noch tegen het Nederlandse, noch tegen het Amerikaanse grootkapitaal, zullen de inheemse industrie, de inheemse landbouw hunnen concurreren. Ten eerste niet, omdat deze kleine bedrijfjes onder veel ongunstiger omstandigheden werken dan de eerstgenoemde. Want verscherpte concurrentiestrijd en deze zal in de toekomst nog scherper worden gevoerd dan voorheen, omdat alle landen ten behoeve van het op gang zetten van hun winstproductie, voor de noodzaak staan te exporteren, een export die gevoerd zal worden met de steun van alle machtsmiddelen, waar de staten over beschikken. Zulk een strijd betekent niet alleen dat men concurreren moet in de kwaliteit der uit te voeren producten, maar dat men ook beschikt over de voorwaarden, de voortbrengingsprocédés te verbeteren. Deze voorwaarden zijn bijna uitsluitend bij de grote Westerse ondernemingen en onder kapitalistische verhoudingen aanwezig, en zogoed als niet bij de bevolkingsgewassen. Elke concurrentie zou neerkomen op een niet rendabele productie, en uitlopen op het bankroet.

Maar afgezien van dit alles, ook al zou de bevolkingsproductie opnieuw ingeschakeld worden, dan nog zou dit gaan onder de directieven van het Gouvernement of welke regering er ook zou zijn. De dwangpositie waarin het Nederlandse kapitaal staat, een zo sterk mogelijk georganiseerde concurrentie te voeren met het buitenland, drijft haar tot steeds meer planmatig gevoerd bedrijfsbeheer, om de uitbuitingsgraad op te voeren. Dit vereist natuurlijk kapitaalinvestering, hetgeen voor de tani ook al een onmogelijkheid is. Hij kan dus niet concurreren en zijn bedrijfje wordt steeds minder belangrijk tegenover de steeds machtiger groeiende Westeuropese en Amerikaanse ondernemersorganisaties.

Met de opvatting, dat deze inheemse industrie en bevolkingsgewassen niet tegen de kapitaal-organisaties kunnen concurreren, staan we niet alleen. Zo schrijft ook Boeke in „De Opdracht” van 14 Juli 1945: „In het toekomstbeeld van de Indische oerproductie voor de wereldmarkt is dan ook voor de met Westerse ondernemerscultures concurrerende bevolkingsbedrijfjes weinig of geen ruimte meer”.

De consequentie van deze ontwikkeling is de volgende: Indonesië kende vroeger zo goed als geen bourgeoisie en geen zelfstandige klasse van boeren naar Europese analogie. Deze laatste laag zal nog meer verarmen en hij zal de goedkope arbeidskracht vormen voor de ondernemerscultures en de zich doorzettende industrialisatie. Het betekent dat nu pas in Indonesië zich in snel tempo zal voltrekken wat vroeger reeds was begonnen, en wat in Europa bij de opkomende kapitalistische maatschappij een bekend verschijnsel was. De bovengenoemde schrijver wijst er echter op, dat in de Westerse bedrijven „ongeschoolde en halfgeschoolde” arbeidskracht werkzaam zal zijn. Dit betekent dus, dat deze arbeidskracht de concurrentiemogelijkheid van het in Indië werkend grootkapitaal, zal

verhogen. Een ontwikkeling, waarbij de bevolkingsproductie dus niet zal worden gestimuleerd. Zowel economische noodzaak als politieke wenselijkheid lopen hierbij, gezien vanuit het standpunt der ondernemersklasse, parallel. Want indien zij in haar economische machtspositie is hersteld, kan zich géén Indische bourgeoisie ontwikkelen, die de economische grondslag moet vormen, voor een zelftandig Indonesië. De bevolking zal juist steeds meer tot een armzalig tani-bestaan worden teruggebracht, waarnaast dan verder een ongeschoold of half-geschoold proletariaat zal leven. De schrijver zegt dan ook terecht: „Ook hier weer neemt met de kapitalistische ontwikkeling Indië's economische afhankelijkheid van het buitenlandse kapitaal in snel tempo toe en krimpt het aandeel dat haar eigen bevolking in het industrieële proces heeft, bij voortdoring in. Het is geen ontwikkelingsgang, die Indië uitzondert van de omringende landen. Wat haar onderscheidt is, dat het nijverheidskapitaal niet door het eigen land wordt opgebracht.

Er is een stroming, die meent dat de ontwikkeling anders zal gaan, indien de opstand, die thans over Java gaat, een volledige overwinning van de nationalistische beweging zou brengen, hetgeen overigens niet waarschijnlijk is. Bij de beoordeling hiervan mogen we niet uit het oog verliezen, dat Indië zijn bestaan ontleent aan het feit, dat het een uitvoerland is. Het is een land van stapelproducten, of het nu handelsgewassen of delfstoffen zijn. De machinale industrie in Indonesië is niet ontwikkeld en een geschoold fabrieksproletariaat is er niet. Ook niet een kern, zoals in Rusland in 1917. Het weinig talrijke, grotendeels voor kleine bedrijfjes en in de huisindustrie verspreide proletariaat, is zelfs niet te vergelijken met het Russische uit de Czarentijd, dat in enkele reuzenbedrijven was gekazerneerd. Indië is een land, dat in de internationale arbeidsverdeling zijn bestaan vindt. Bij een eventuele volkomen zelfstandigheid van Indië zal dan ook hierin geen verandering komen. De dirigenten van het productie-proces zullen dan echter niet de buitenlandse kapitalisten, maar die inheemse leiders worden, die de beschikking over het productie-apparaat zullen hebben. En in zo'n geval zal ook de staat nog veel meer dan vroeger, juist door het ontbreken van een inheemse bourgeoisie, een veel belangrijker plaats innemen. De functie van de private kapitalist zal dan overgenomen worden door die nationalistische partij, die de macht veroverd. Deze partij zal dan in min of meer dezelfde positie komen, als de Russische communistische partij in 1917.

We kunnen deze ontwikkelingsgang niet geheel uitsluiten, maar moeten dan voorspellen, dat dit alleen mogelijk is, indien zich over het gehele verre Oosten een zo grondige revolutionaire omwenteling voltrekt, dat de posities van het Westeuropese en Amerikaanse grootkapitaal onhoudbaar worden. En dan nog zou deze revolutionaire omwenteling gesteund moeten worden door een militaire grootmacht van het kaliber van Rusland.

Indien we echter op ons uitgangspunt terugkeren en aannemen, dat deze omwenteling zich alleen in Indonesië zal voltrekken, dan nog zal dit een belangrijk verschil met de naar alle waarschijnlijkheid toekomstige ontwikkeling onder imperialistisch bewind betekenen, in zoverre, dat de winsten niet voor een belangrijk deel worden gedraineerd, maar voor de accumulatie van het nationale kapitaal zouden worden bestemd. We zouden in Indonesië min of meer dezelfde ontwikkeling krijgen als in Rusland, al zal de technische gesteldheid van verschillende cultures niet zo zijn, dat alles op de grondslag van grootbedrijf wordt ingericht. Maar dat is niet het belangrijkste. Belangrijker is, dat de coöperatieve vormen van het arbeidsproces en de vruchten, die het afwerpt, de staat zouden toevallen. Ook dit land zal moeten concurreren en wezenlijk zal de ontwikkeling, voorzover het de inheemse cultures betreft, niet veranderd worden. De industrie zou zich nog sneller ontwikkelen en de dessa-economie geheel ontwrichten. Voorwaarde voor een dergelijke ontwikkeling zou echter zijn, dat de dan eventueel te vormen zelfstandige Indonesische regering het buitenlands kapitaal onteigent, dus de bezittingen in beslag neemt en de lopende staatschulden niet erkent. Iets dergelijks is echter niet te verwachten. Er is geen kern van georganiseerd proletariaat aanwezig, dat de strijd op zo brede basis als in Rusland tegen de heersende kapitaal-machten kan opnemen. De oplossing zal dan ook voor de nabije toekomst waarschijnlijk in een compromis zijn vorm vinden, hetgeen dan practisch zal betekenen, dat het imperialisme toch zijn intrede doet in Indonesië, maar dat een dunne laag van Indische intellectuelen en een gedeelte van de adel, de posten bezetten zullen in het bestuursapparaat. Dat dit geen bevrijding van de werkende arme massa's zal betekenen, is natuurlijk duidelijk. Deze bevrijding kan pas gezien worden binnen het raam van een opstand tegen het kapitaal, waarbij de koloniale gebieden deelnemen aan de internationale strijd der arbeiders, en waarna de Aziatische „koloniale en half-koloniale” volkeren, hun aandeel in de eerst dan breed opgezette wereldproductie zullen leveren.

Het is van belang in het bijzonder nog eens na te gaan, hoe de Nederlandse „verlichte” bourgeoisie de oplossing ziet van een zelfstandig Indonesië, voor zo ver het gaat om de economische grondslag van deze zelfstandigheid.

Wij citeren hier weer Boeke, omdat deze man een zo goed kenner van Indië en zijn oordeel voor zeer velen van doorslaggevend betekenis is. Ook hij ziet hoe de ontwikkeling in Indië lijnrecht ingaat tegen haar streven naar zelfstandigheid. „Maar,” zo vraagt hij zich af: „Moet Indonesië zich nu maar willoos en machteloos neer leggen bij deze ontwikkelingsgang.....” „Indonesië,” zo beweert hij, „is een arm land, ook in de hogere lagen van haar bevolking.” Daar kan dus de economische grondslag van de zelfstandigheid niet gevonden worden. Hij ziet de oplossing dan ergens anders. „Het (Gouvernement) eiste, dat een geleidelijk steigend

percentage van het leidend, technisch en controlerend personeel der particuliere ondernemingen, uit Indische krachten zal worden gevormd. En het geve het goede voorbeeld door het Overheids-personeel in snel toenemende mate in Indië uit haar eigen landkinderen te recruterem.” Deze oplossing voor de zelfstandigheid van Indonesië is interessant. En wel om twee verschillende dingen, die hier naar voren worden gebracht. Ten eerste schrijft Boeke, dat het Gouvernement moet eisen, ententweede dat het, zoals hij ergens anders zegt, mogelijk moet zijn, „zij het dan voorhands met een ietwat andere organisatie van het bedrijf, ook in Indië zelf, de krachten te vinden voor de meereisende, leidende, technische en controlerende arbeid”.

Zoals we in het voorafgaande reeds hebben uiteengezet, is het voor de toekomstige kapitaalsontwikkeling noodzakelijk, dat de staat zeer sterk ingrijpt. Dit is niet alleen maar een bewering, die wij afleiden uit ons inzicht in de bijzondere Indische verhoudingen. Het wordt duidelijk en klaar uitgesproken. De Gen. Maj. J. C. J. Burgers, leider van de sectie XV van het M.G.: Oost en West-Indische Zaken, verklaarde eens: „dat het particuliere initiatief zal zijn uitgeschakeld. Uitzending door particuliere maatschappijen zal niet kunnen plaats hebben. Wie dus als planter, als handelaar, als ongeschoolde kracht naar Indië wil, moet zorgen er bij te zijn in E.M. of G.B. of..... wachten, tot hij na de bevrijding kan worden toegelaten. Omdat het personeel om ieder bedrijf weer op gang te brengen, ten enenmale ontbreekt, is de Overheid genoodzaakt, het economische leven voorlopig geheel onder haar hoede te nemen, met het oogmerk om, zodra de omstandigheden toelaten dit zonder schade voor land en bedrijf te doen, weer een ruime plaats toe te kennen aan het particuliere kapitaal”.

De berichten, die dan hier, dan daar, zo losjes worden verspreid, geven alle de verzekering, dat de staat zo goed als het gehele bedrijfsleven tot zich trekt. Als het oorspronkelijke NICA-plan dan ook zou worden doorgevoerd, dan heeft Ir. H. van Swaay in zijn: „Het NICA-plan voor de economische wederopbouw van Ned. Indië”, in zeer veel opzichten gelijk, wanneer hij schrijft: „Gedurende de eerste tijd na de bevrijding, — aanvankelijk werd gesproken voor een duur van drie jaar, later werd ook twee jaar genoemd, — zal niemand als particulier naar Indië kunnen gaan, noch zullen particuliere zaken gedreven kunnen worden. Allen zullen gouvernementsambtenaar zijn, en er bestaat eenvoudig geen particuliere onderneming, fabriek, nijverheid, bedrijf, of wat ook. Men haast zich er dan wel bij te zeggen, dat dit geen „staats-socialisme” is, maar het enige verschil ermede is toch, dat men er dit etiketje aanhangt. Aan het wezen wordt hierdoor echter niets veranderd”. En verder: „De regering wil dus alles wat het bedrijfsleven betreft, van het eerste tot het laatste zelf doen, zij doet daarbij een beroep op de directies om personeel ter beschikking te stellen. Behalve in enkele gevallen ....., waarin een samen-

hang van het personeel van het particuliere bedrijf behouden blijft, distribueert het Nederlands Indische Gouvernement dus alle Nederlanders, zonder onderscheid naar de plaatsen, die zij daarvoor wenselijk acht, draagt hun het werk op, dat zij te doen hebben, regelt hun promoties, bepaalt wie hun chefs en ondergeschikten zullen zijn, enz. enz.

Aan de hand van al het voorgaande wordt het nu duidelijk, dat het Gouvernement inderdaad kan eisen, dat ook Indonesiërs in particuliere en publieke bedrijven, alsmede in regeringsposten kunnen worden benoemd. Alleen is het feitelijk geen „eisen” meer, maar bevelen, hetgeen zij doen kan omdat zij over de voorwaarden beschikt, niet alleen dat de ondernemers aan de slag kunnen gaan, maar ook over de wijze waarop dit werken zal plaats vinden. Door het nauwe contact, dat tussen overheid en bedrijfsleven bestaat, zal de regering gemakkelijk spel hebben en zal ze haar wensen gemakkelijk kunnen doorvoeren. En dit zal eens te meer gebeuren, al naar mate de nationalistische beweging sterker wordt en tot openbare macht uitgroeit, waarmee de staat zal dienen rekening te houden. Dit houdt echter tegelijkertijd in, dat hoe sterker de nationalistische beweging wordt, des te meer de Indonesische intelligentia, door de strijd der werkende massa's omhoog zullen worden geduwd, zo hoog, dat ze op dezelfde hoogte zullen zitten als de andere zaakwaarnemers van het imperialisme.

Deze ontwikkeling, die naar alle waarschijnlijkheid voor de nabije toekomst wel de juiste zal blijken te zijn, kan niet anders dan door het Gouvernement worden bevorderd. Immers, bij een dergelijke ontwikkeling vervult het Indonesische intellectuelendom de functie de buffer te zijn tussen de werkende massa en het imperialisme. De Indonesische leiders zullen genoodzaakt worden de bewegingen te moeten remmen, omdat deze ook hun eigen bevoorrechte posities in gevaar brengen.

Reeds nu, gedurende deze opstand van October 1945, zien we dit zich voltrekken. In de strijd der massa's hebben de leiders, zoals Soekarno, Hatta en Soebardjo e.a. zich aan het hoofd geplaatst van de beweging. De beweging dreigt echter een veel meer omvattend karakter aan te nemen, dan de leiders gewent voorkomt. Juist nu moeten zij voor het imperialisme hun bruikbaarheid toonen. Zij moeten a.h.w. bewijzen, dat zij „ministeriabel” zijn d.w.z., dat zij zoveel gezag bij de massa's hebben, dat deze naar hen luisteren en de beweging staken. Zij „verdwijnen” dan voor 10 dagen uit Batavia (zoals Soekarno) stellen ministeries van Openbare (of Binnenlandse?) Veiligheid in, bezweren over de radio de „extremisten” het schieten te staken en gaan zelfs direct naar het terrein van de strijd in Soerabaja en proberen de „heethoofden” tot koelere gedachten te brengen, en wapenstilstand te sluiten, met als uiteindelijk gevolg, dat de strijders zullen worden ontwapend.

Reeds in deze beweging heeft de leiding zich onmaskerd. En zij zal haar ware gezicht nog meer tonen, indien zij later een

„zelfstandige” regering zal mogen vormen, binnen het kader van de Rijkseenheid, d.w.z. binnen de boeien van het imperialisme.

Men zou kunnen tegenwerpen, dat de Indonesische leiders gedwongen zijn zo te handelen, bevreesd als ze zijn, het kleine beetje zelfstandigheid, dat zij nu krijgen, geheel te verliezen. Maar ook, als deze leiders de gehele ondeelbare macht zouden veroveren, (wat niet aan te nemen is) dan nog zou dit in hun houding t.o.v. van de werkende massa's geen principiële wijziging brengen. De Indische nationalist, die dan de staat direct bezitten als een instrument dat zij in beweging zetten, zullen zich ook dan tegen de werkende massa's moeten keren. Want de opbouw in Indië blijft een opbouw te midden van een kapitalistische maatschappij, er moet winst gemaakt worden en veel, zeer veel. Want juist een dergelijke jonge staat, zou alleen dan zijn onafhankelijkheid kunnen blijven behouden, als hij niet alleen zeer snel opbouwt, d.w.z. snel accumuleert en scherp concurreert, maar ook zijn onafhankelijk bestaan met militaire middelen kan verdedigen. En wie anders dan de werkende massa's zullen de hiervoor nodige arbeid moeten opbrengen? De arbeid zou evengoed moeten worden gerationaliseerd, het productieproces ook voor een belangrijk deel op de vernietiging zijn gericht en voor een ander deel op de voortbrenging van exportgoederen, waarvoor dan weer machines en oorlogstuig zou kunnen worden ingevoerd. De uitbuitingsgraad zou evenzeer stijgen. We weten, dat de noodzakelijke industrialisatie de vooruitgang zou betekenen op algemeen maatschappelijk gebied. Het schoolwezen, de gezondheidszorg, de beroepsopleiding zou worden verbeterd. Het enthousiasme van de jonge bevrijding zou de mensen tot veel in staat doen zijn. We kennen deze toewijding, we hebben voorbeelden hiervan in de Russische revolutie gezien. Maar evengoed en zelfs nog sneller dan in Rusland zullen de tegenstellingen zich ook in Indië weer toespitsen, omdat Indonesië niet een apart land is, maar in de internationale warenproductie en -circulatie is opgenomen, omdat het concurreren moet, omdat het moet in- en uitvoeren, omdat het buitenlandse credieten moet opnemen en rente en aflossing moet betalen, omdat het een schakel vormt in de kapitalistische economie in zijn geheel. Dit feit bepaalt dan ook dat de tegenstellingen zich zullen verscherpen en aan de strijd der uitgebuitenen tegen de uitbuiters in een onafhankelijk Indonesië de vorm zou gaan aannemen van een strijd der arbeiders en boeren tegen hun Indonesische uitbuiters.

Aan de ontwikkeling van de laatste gedachte hebben we een gehele alinea gewijd. Voor velen te weinig, voor anderen te veel. Te veel voor diegenen, die menen dat Indië nooit tot burgerlijke zelfstandigheid zal uitgroeien, te weinig voor diegenen die menen, dat de acties der arbeiders gericht moeten zijn op de ontwikkeling waarbij Indië eerst los van Holland moet worden. De gedachte, die hierbij vooropstaat is bekend. Ze luidt: Is eenmaal Indonesia vrij,

dan kunnen de klasse-tegenstellingen zich pas goed ontwikkelen en worden de klassedoeleinden van het proletariaat duidelijk.

Zij, die deze opvatting zijn toegedaan menen een ontwikkelings-schema te moeten toepassen op een maatschappij met een totaal andere economische structuur dan de vroeg-kapitalistische maatschappij in Europa. Zij menen, dat in Indië eerst de burgerlijke revolutie moet worden doorgevoerd, voordat de ontwikkeling van een proletarische beweging zich kan doorzetten. Zij vergeten, dat de taak van de burgerlijke revolutie, n.l. het opheffen van het land uit feodale verhoudingen en het tot ontwikkeling brengen van het kapitalistische stelsel in Indië reeds lang door het imperialisme is volbracht. In de tegenwoordige z.g. „nationale bevrijdingsstrijd” gaat het om andere dingen. Voor de grote massa der bevolking gaat het er in de eerste plaats om de druk van de uitbuiting van zich af te wentelen, de grond in eigen exploitatie te nemen, zich te beschermen tegen de cultuurondernemingen en de geldschietersbende. Hun verzet is primitief, zonder veel positieve inhoud voor zover wij weten en kan niet leiden tot de vorming van een communistisch Indië, waarvoor alle voorwaarden ontbreken. Maar het is een deel van de strijd van de uitgebuite arbeiders der gehele wereld tegen het kapitaal en daarom zijn we hiermee solidair en ondersteunen deze actie. Maar reeds in de hoofden van deze uitgebuite massa en nog veel sterker in die van hun leiders, waar het tot richtsnoer van de gehele politiek wordt is de opvatting dat Indië zelfstandig, op nationale basis zijn eigen problemen moet oplossen, een opvatting, die we niet anders dan als reactionair kunnen bestempelen en die leidt tot een politiek waartegen we zo scherp mogelijk stelling moeten nemen. Een nationaal en onafhankelijk Indonesia is een onmogelijkheid, omdat Indië zich niet los kan scheuren van de overige wereld; in het uiterste geval zou een schijnonafhankelijkheid worden verkregen, terwijl in werkelijkheid toch het machtige wereldkapitaal zou blijven overheersen. En de strijd voor deze onafhankelijkheid vertroebelt de classescheiding die reeds nu binnen de Indonesische bevolking aanwezig is de scheiding tussen de uitgebuite massa en de naar bestuursfuncties dierende intellectuelen. Toch zet deze scheiding zich onverbiddeijk door en hij komt steeds weer tot uiting in de strijd; terwijl aan de ene kant de massa's onverzoenlijk staan tegen hun uitbuiters, proberen aan de andere kant de leiders de beweging te temperen en in ieder geval onder controle te houden, proberen zij de belangrijke functies in eigen handen te houden en dekken zij door een „loyale” houding tegenover het Nederlandse regiem bij voorbaat reeds de aftocht. Zij zullen straks ingaan op een compromis, dat aan hen aanzienlijke posten verzekert, maar de werkende massa's aan handen en voeten gebonden aan het buitenlandse kapitaal overlevert. Zo voltrekt zich de splitsing in de „nationale beweging”, een splitsing tussen de onderdrukte massa's en de leiders, een splitsing ook tussen de strijd voor de bevrijding der onderdrukte klasse en de „nationale”

bevrijdingsstrijd, welke laatste steeds meer uitloopt op een nieuwe onderwerping aan het buitenlandse kapitaal en daardoor doel en inhoud verliest.

Hoe de strijd ook zal verlopen, wat ook zijn uiteindelijk resultaat zal wezen, of hij zal eindigen in een „overwinning”, een „nederlaag” of — wat het waarschijnlijkste is — in een „compromis”, reeds nu kunnen we zeggen, dat dit de overwinning, de nederlaag of het compromis voor de nationale leiderskliek zal zijn, niet voor de werkende massa's. Een overwinning der werkende massa's is onmogelijke op nationale grondslag. Zij kan slechts voortkomen uit de strijd van het proletariaat der gehele wereld. Een nederlaag is onmogelijk, omdat de uitgebuitenen niets te verliezen hebben. En een compromis is uitgesloten, omdat de werkende massa's zolang ze niet van hun uitbuiting zijn ontheven telkens opnieuw in verzet moeten komen: Daarom moeten wij de strijd van deze massa's niet zien als èen strijd, maar als deel van de wereldgrote bevrijdingsstrijd van de uitgebuitenen der gehele aarde. Wij moeten de bewustwording van de Indonesische massa's in deze strijd ondersteunen. Wij moeten hen op het moment waarop Soekarno c.s. met hun vijanden pacteren door onze solidariteit te bewijzen, dat de uitgebuitenen der gehele aarde een eenheid vormen in de strijd tegen de gemeenschappelijke meesters.

Wanneer hun verzet nog primitief is, dan is dit een gevolg van de achterlijkheid der Indonesische verhoudingen en van het isolement van de vrijheidsstrijders; wanneer het niet leidt tot een overwinning is dit een gevolg van het niet ingrijpen van het wereldproletariaat. Onze leuze moet niet zijn: Indonesië los van Holland! maar: Arbeiders aller landen verenigt U in de strijd tegen de internationale uitbuitersklasse!